

Mak Aboedi Hoafi Mak ai sürü papimarandi

*Son hundürüra randeimbi ai hoafi
bokamarihendi*

(Matyu 3:1-12; Ruk 3:1-2; 3:15-17; Son 1:19-28)

¹ Sisas Krai Godindi nımorımbo aboedi hoafane nda. ² Hoafi nda boatei tüküme feyo Godindi hoafi hoafıyu randeimbi Aisaia ai sürü papimarandi nahurai. God ai yahuya,

“Ro nındou mamı wandı hoafi bokarıhefembohünda koandıhehinanı ai sıhamböhünda horombondıfi ıngumbui.

Asu ai anımbo sıhamböhünda nafi dıdıboadondeambui.

³ Nımı wohı furıkoatereandühi, nındou mamındı yasımondı mııngıyo hoafıyowohü yahoya,

‘Adükarımbohünda nafi nafındıhehindı.

Ahandı nafi dıboadondıhindı,’ meho,”
mehu. *Aisaia 40:3*

⁴ Son nındou hundürüra randeimbi mayu ranai nımı wohı furıkoatereandühi tüküfi nımorehi nındowenihımbo Godındı hoafi bokarıhendühi yahuya, “Se moaruwai hohoanımo hııngıfe aboedi hohoanımo süıngufembo nafuımbohünda hundüründeianı anımbo, God ai sıhei moaruwai hohoanımo raguanambondeambui,” mehu. ⁵ Ranıyei nındou afındı Sudahündıyei asu Serusaremıhündıyei ai Sonındı hoafi hımborımbo mahei. Ai ahei

moaruwai hohoanimo ra weindahi hoafimayeia Son ai Sodan himo hundürümarandüri. ⁶ Asu Son aiana hoeari kamer ninendinambo nafümbi güde mbura títapürinambo kíkíhíríhaimarandi. Ahandi sesi ana yitíhi asu efu hoe raniyo sesü-marandi. ⁷ Son ai nindou ranaheimbo hoafi bokarihendühi ndare hoafiyuhi yahuya, “Nindou ngorü süngu düdümbui ahandi nginindi ra wandi nginindimbo ngasündeamboane. Roana amofe ahandi sufihindi wofi ra fufurifembo nindou aboedi hamindiyahipoani. ⁸ Ro siheimbo hoenambo hundürühandüri arihandi, nga ai animbo Yifiafi Aboedinambo hundürü-ndandürümbui,” mehu.

*Son ai Sisasimbo hundürümarüri
(Matyu 3:13-17; Ruk 3:21-22)*

⁹ Rani-simboan Sisas ai Nasaret ngoafi Gariri hifihü hiningire haya masünuwamboyu Son ai Sodan himo hundürümarüri. ¹⁰ Asu nimehünou hoe hiningire haya tüküfi süfu hoeireandane sünü ai bureandühiyo Yifiafi Aboedi ranai ahambo sowana wupufu nahurai makoso. ¹¹ Hoafi mamí sünambeahindi tüküfehü yahoya, “Se ana wandi ngusüfo paríheanineimbi nimor-anafi. Asu ro sihamboane ngusüfoambe siaoeheandi,” meho.

*Satan ai Sisasimbo moaruwai hohoanimombiyuwa yahuhaya rari hoeimariri
(Matyu 4:1-11; Ruk 4:1-13)*

¹² Nimehünou Yifiafi Aboedi ai Sisasimbo nimí wohi furikoatereandühi koamaríhera mahu. ¹³ Ranühi 40 si manüngua Satan ahambo moaruwai hohoanimombiyuwa yahuhaya rari hoeimariri. Sisas ai afoendi ninihondi

babidimbo nunguwanı asu sunambeahındı nendı ai ahambo mafarıhawurı.

Sisas ai Gariri hıfambe piyu haya Godındı hoafı wataporımbomarandı

(Matyu 4:12-17; Ruk 4:14-15)

¹⁴ Son ai karabusı-mefiyua asu Sisas ai Garirihü tüküfi, Godındımayo aboedı hoafı ra bokamarıhendı. ¹⁵ Ai aboedı hoafı ra wataporımborandühi yahuya, “God ai hoafımayu si ra ndeara tüküfehü asu ahandı ngınındı hıfandarandı ra ndeara akımı tüküfemboane. Nga se moaruwai hohoanımo ra hınıngındıhi hehi aboedı hohoanımo süngundıhındı,” mehu.

Sisas ai nındou yimbuyimbu hoafımayua ahandı süngu mahomo

(Matyu 4:18-22; Ruk 5:1-11)

¹⁶ Sisas ai kurıhoe Gariri hımborıkımı huhü Saimon Andru apodohombo hoeimareapırı. Ai andürı kurıhoeambe mafoarıneandı, ai kını wowarıyafanı rınandeimbi nındou wambo. ¹⁷ Sisas ai ahafanımbo hoafıyupırühı yahuya, “Se mborai wambo süngundınandıri ndınandı, rananımbo ro sıhafanımbo nındou semındımbo yamundıheapırımboyah,” mehu. ¹⁸ Asu ai nımehunou andürı sıhene hena ahandı süngu mahafanı.

¹⁹ Ai akıdou sühüfi hu Sebedındı nımorı yimbu, Sems Son apodohombo botambe nımarıfanımbo andürı dıboadomarıneanda hoeimareapırı. ²⁰ Sisas ai ahafanımbo hoafımayupıramboyafanı, ahafandı afındı Sebedi asu mamı ratüpurıyomo rundeimbi

nindou botambe hin+ngir+ineapuri hena, Sisas+ndi süngu mahafani.

Sisas ai nindou mam+ndi fiambeah+ndi moaruwai nendi h+haimafoareandi

(Ruk 4:31-37)

²¹ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo moani ngoafimbo n+mar+ sihi Kaperneam ngoaf+nambo mahifomo. Rani-simboani ai Suda-yei rotu worambe kefuai hafu n+morehi nindowenihimbo God+ndi hoafi yamund+mareandüri. ²² Raniyei asu

ai ahandi yamundife hoafi ranahambo hepün+mehindi. Sapo ai moai ahinümbi hohoanimo yamundu rundeimbi nahurai yamundeandi, nga nindou adükar+ ng+n+ndeimbi nahurai yamund+mareandüri. ²³⁻²⁴ Rani-

simboani nindou mam+ moaruwai nendi n+marümbi-mayu ranai Suda-yei rotu worambe n+marü puküna hoafi karihoehü yahuya, “Sisas, Nasaret+hündi, se yohoefimbo nini nününgufemun+mboyafi mas+n+fi? Yihoefombo moaruwaimbo-fimunimbo saf+mboyafi? Ro fifir+heanini. Se ana God+ndi mbumundi nindou-anafi,” meho. ²⁵ Asu Sisas ai moaruwai nendambo ng+n+ndi hoafi+yuhi yahuya, “Se hoafi kiki+randifi hawa kosifoao,” mehundoamboyoy.

²⁶ Asu moaruwai nendi ranai nindou ranahambo yabadir+ hin+ngirer+ mbura hoafi moani puküna karihoai haya nindou ranahandi fiambeah+ndi makosifoendi. ²⁷ Raniyo asu munguambo n+morehi nindowenih+ ranai hepünahindühi aheihoari simbori hoafiyeih+ seiya, “N+n+moatükun+yo nda yahurai tüküme Feyo?

Nindou ndanai sɪmborɪ moatükunɪ bogorɪ nindou nahurai yamundɪmareandɪ. Asu ai moaruwai nendambo hoafɪmayua ahandɪ hoafɪ hɪmborɪmayei,” masei. ²⁸ Ranɪyo asu Sisasɪndɪ hoafɪ ranai nɪmehünou munɟuambo hɪfɪ Garirihü ra hoanɟo wakɪmareandɪ.

*Sisas ai Pitandɪ yamonɟoamɪndɪ aboedɪmareandɪ
(Matyu 8:14-15; Ruk 4:38-39)*

²⁹ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbɪ babɪdɪmbo Suda-yei rotu worambeahɪndɪ tüküyafu houmbo Sems weimbo Son babɪdɪmbo Saimon weimbo Andru-yafandɪ worɪnambo mahomo. ³⁰ Saimonɪndɪ yamonɟoamɪndɪ ai anɟünumbo fondɪhü mapowa asu ahandɪ anɟünɪ ranahambo nɪmehünou Sisasɪmbo hoafɪmehündo. ³¹ Ranɪyu Sisas ai hüfu ahandɪ watɪnɟarühɪ kɪkɪhɪramündü botɪmareanda asu anɟünɪ ahandɪ ranai nɪmehünou makosifoenda asu sesi sɪndɪmarandɪ.

*Sisas ai nindou afɪndɪ aboedɪmareandürɪ
(Matyu 8:16-17; Ruk 4:40-41)*

³² Mamɪ ranɪ nɪmbambe hüfɪhamɪndɪ hürɪmɪndowa nindou ranai nɪmorehɪ nindowenihɪ anɟünümbɪ asu moaruwai nendeimbɪ fufurühümündihündürɪ Sisas sowana mafandɪhindɪ. ³³⁻³⁴ Munɟuambo nindou nɟoafɪhündɪ ranai hei worɪ Sisas nɪmarümbɪ ranɪ yipurɪ-kɪmɪ burɪmayeia Sisas ai afɪndɪ nɪmorehɪ nindowenihɪ munɟuambo mamɪkarambo anɟünümbɪ aboedɪreandürɪ asu moaruwai nendɪ afɪndɪ raguanamboreandürɪ marandɪ.

Asu moaruwai nendi ranai ahambo fifiri hori ranimboyou ai aheimbo yowan akidou amboani hoafiyopoani mehunduri.

*Sisas ai Garirihu hoahoangu wakimareandi
(Ruk 4:42-44)*

³⁵ Sisas ai siambe hondu nimb hoangiri kiaroambe botifi haya hu gorugooanini nindou nimarikoateyohu Godimbo didibafiyuhu mamaru. ³⁶ Asu Saimon ai ahandi ngunindi babidi Sisasimbo kokomaruri homo. ³⁷ Ai homo hoeiruwurui hoafiyomo-ndowohu yahomoya, “Munguambo nindou ai shambo kokorihuni-nuhanei,” mehomo. ³⁸ Sisas ai ahamumbo hoafiyupurui yahuya, “Ngoru ngoafi akimi adaburo ranambo ngefo. Rananimbo ro aheimbo amboani Godindi hoafi hoafindahanduri. Ranimboyah ro nda masinhi,” mehu. ³⁹ Asu Sisas ai mungu Gariri hifihu hoahoangu wakireandui, Suda-yei rotu worambe hu, Godindi hoafi bokarihendui asu moaruwai nendambo hihaifoareanduri marandi.

*Sisas ai nindou mam mimanho masimeimbi aboedimariri
(Matyu 8:1-4; Ruk 5:12-16)*

⁴⁰ Nindou mam mimanho masimeimbi ai hu Sisasindi yirikimi piyu nimarumbo huti hoafirurui yahundoya, “Se refembo yifirayafi ana, wandi mimanho masimeira aboedindowandiri,” mehundo-amboyou. ⁴¹ Asu Sisas ai ahambo hipoamboriruiyu, ahandi warinambo sundirui yahundoya, “Refembo samboanahi, nga se aboediyafu,”

mehu. ⁴² Raniyo masime i ranai nimehünou didiki-foendühiyo asukai nindou ranai aboedimayu. ⁴³⁻⁴⁴ Sisas ai nindou mayu ranahambo ngoafinambo koarherühi asukaiyu hoafiyundowohü yahundoya, “Se yowan nindou mamimbo amboani shafi fi ranahambo hoafiyopoani. Nga se ngafi Godimbo shairandeimbimbo shafi fi ra nafuindafindo. Rananimbo Mosesindi ahinümbi hoafimayo süngu shafi fi aboedi tükumefeyo ra aheimbo nafuimbohünda Godimbo sesi mbisihendamboane,” mehu. ⁴⁵ Nga asu nindou ranai hu Sisas ai ahambo aboedimariri ranahambo wataporimbo-maranda asu Sisas ramareandi hoafi ra munguambo ngoafi hihimborimayi. Ranimboyu Sisas ai nindou hoeindi-hindirimboyei yahuhaya moai mam ngoafi amboani hu. Ai nindou ningo-koateyeihi manügguyosi, nga asu nindou ranai munguambo hifihündi ahambo sowana hei marihündi.

2

Sisas ai nindou yiriwar moaruwaimbü aboedimariri

(Matyu 9:1-8; Ruk 5:12-16)

¹ Yahunümbi si ho hayamboyoane Sisas ai asukai Kaperneam ngoafinambo hihirifi mahu. Raniyo ai hu worambe amaru hoafi ra mahoango. ² Nindou afindi ranai fandambo wor ranai tühüforeandühi moai yipurikimi amboani fondi akidou ningo. Raniyo Sisas ai aheimbo Godindi hoafi yamundeandürühi mamaru. ³ Yimbu-yimbu nindou ai nindou

yirɪwarɪ moaruwaimbũ ra fondɪwamɪ foarũwuri mburu sowarũndũmo mahɪfomo. ⁴ Nindou ranahambo Sisas sowanambo semũndũ hɪfombo nindou afɪndɪwambo nafi gũmareandamboyo hafomo worɪwamɪ Sisas nũngu sɪmogodũhɪ hɪfɪnambo tɪtɪrundeimbi worɪ ranambe wanɟeyanɟɪrɪhou mburumbo fondɪ kameihũ masafoarũwuri. ⁵ Ranɪyu Sisas ai nindou ranahamundɪ anɪhondũmbofe ra hoeireanda mayoa, nindou yirɪwarɪ moaruwaimbũ ranahambo hoafɪyundowohũ yahuya, “Nindou hoarɪfɪ, sɪhafɪ moaruwai hohoanɪmo ranana amboawi sambo-anahɪ,” mehu. ⁶ Asu ahɪnũmbɪ hohoanɪmo yamundu rundeimbi bidɪfɪrɪ ranũhɪ mamarɪmo ranai ahamundɪhoarɪ ŋgusũfoambe raru hohoanɪmoyomondohũ yahomoya, ⁷ “Nɪmboe nindou ndanai hoafɪ yahurai hoafayua? Ai Godɪyupoanɪ yahurai hoafayu. God mamɪ yanɟɪrɪ anɪmbo moaruwai hohoanɪmo ra amboawi mbũsũmbui,” mehomo-ndamboyu. ⁸ Sisas ai nɪmehũnou ahɪnũmbɪ hohoanɪmo yamundu rundeimbi-yomondɪ hohoanɪmo ra fɪfɪreandɪ. Ranɪyu ai hoafɪyupurũhɪ yahuya, “Nɪmboe se ndanɪ moatũkuni nda raru hohoanɪmoemoa? ⁹ Nɪne hoafɪyo nindou yirɪwarɪ moaruwai ndanahambo hoafɪmbo hɪnɪŋɟɪrouayoa? Ro hoafɪyahũhɪ sahɪya, ‘Sɪhafɪ moaruwai hohoanɪmo ranahambo amboawi,’ asahɪyo asu ‘Botɪyafo sɪhafɪ fondɪ sowandɪfɪ hawa hafɪ,’ asahɪyo. Ŋga yimbu ra hoafɪmbo ro ŋɟɪnɪndeimb-anahɪ. Asu yimbu hoafɪ ra hoafɪmbo nahanɪyo hɪnɪŋɟɪrouayo asu nahanɪyo tɪŋũmbayo? Yɪbobo

ro hoafindahani anihondumbo tükündifemboe.
¹⁰ Nga ro sihamumbo rani-moatükuni ra fifirindundi asahi, Nindou Hondü ai hifi ndanühi moaruwai hohoanimo amboawi yahombo nginindeimbani,” mehu. Raniyo asu Sisas ai nindou yiriwari moaruwaimbü mayu ranahambo hoafiyundowohü yahuya, ¹¹ “Ro sihambo hoafayahanini, botiyafo sihafi fondi sowandifi hawa worinambo hafi,” mehundo-wamboyu. ¹² Nindou afindi mengoro ranabei himboahü yiriwari moaruwaimbü mayu ranai nimehünou botifi ahandi fondi semündü haya mahu. Raniyo nindou afindi mengoro ranai hepünahindühi Godimbo aboedani sei hoafiyehi, “Moai horombo ro ndahurai moatükuni hoerihundi,” masei.

*Sisas ai Rifaimbo mborai wandi süngu mehu
 (Matyu 9:9-13; Ruk 5:27-32)*

¹³ Sisas ai asukai hihirifi haya Gariri kurihoe himbori kimi hüfuane nindou afindi mengoro ranai ahandi süngu tümare hoamboyu asu Godindi hoafi yamundimareandüri. ¹⁴ Ai huhündamboyu Rifai Arfiusindi nimir ai ahandi takis kaki semindi worambe mamaruwa hoeimariri. Raniyu Sisas ai hoafiyundowohü yahuya, “Mborai wandi süngu,” mehundo-wamboyu Rifai ai botifi haya Sisasindi süngu mahu. ¹⁵ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo Rifaindi worambe takis kaki sowandümo rundeimbi nindou-yomo asu moaruwai hohoanimoyomo rundeimbiyomo ai-babidimbo nimarimo masowasümo. Nindou yahurai ranai munguambo si Sisasimbo

süŋgururü marundi. ¹⁶ Farisihündi ahinümbi hohoanimo yamundurundeimbi ranai hoeirundane Sisas ai takis kaki sowandümo rundeimbi asu moaruwai hohoanimoyomo rundeimbi nindou babidimbo sesi masesu. Raniyomo ahambo süŋgururü-rundeimbimbo düdurüpurühi yahomoya, “Nimboe Sisas ai takis kaki sowandümo rundeimbi asu moaruwai hohoanimoyomo rundeimbi nindou babidimbo nimarumbo sesi sesü maranda?” mehomom. ¹⁷ Sisas ai rani hoafi ra himboriyu haya ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi ranahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Nindou anguni-koate ana moai dokta sowanambo hei rihündi, nga anguni-koate anei hei arihündi. Mami yahuraiane ro makosahi nda mbumundi nindou anefi seimbi nindou ranaheimbo mborai yahombo-yahipoani, nga nindou moaruwai hohoanimoyei rihundeimbi seirihundeimbi ranaheimbo mborai yahombo-yahipoani,” mehu.

*Sisas ai sesi wehisaombo hoafi yamundimareandi
(Matyu 9:14-17; Ruk 5:33-39)*

¹⁸ Sonimbo süŋgururü-rundeimbi asu Farisi-yomondi süŋgururü-rundeimbi ai mamimbo sesi wehimemo. Raniyo asu nindou bidifiri ai homo Sisasimbo düdurüwurühi yahomoya, “Nimboe Sonimbo süŋgururü-rundeimbi asu Farisi-yomondi süŋgururü-rundeimbi ai sesi wehisaoyomo arundi, nga asu shafi süŋgururü-rundeimbi ana moai sesi wehiyomo rundi?” mehomom-ndamboyu. ¹⁹ Asu Sisas ai yare hoafiyupurühi yahuya, “Nindou mami

nimorehi semindimbo sihi ai babidimbo nunguambe ra sesi wehmandeiyo? Nindou nimorehi semindimbomayu ranai ai-babidimbo nunguambe ana ngiri sesi wehndei. ²⁰ Nga süngunambo nindou ranahambo ndowaründümo ngomondani ai-babidimbo ningokoate-ayuanbe animbo sesi wehndeimboyei. ²¹ Nindou mamai aiamboani moai hoeari goesüri simbori semündü haya wamindafi ngisihari hoeari fihpare kakiyu randi. Rawareandi ana, boboe-ndandani asu hoeari goesüri simbori ranai akidou yangiri yagodi mbunda ngisihari hoeari ra hirindeamboe. Hoeari goesüri simbori rananai wamindafi ra hirindeandani asu ambe afindi ningomboe. ²² Asu nindou ngörü ai simbori wain hoe ra wamindafi wain hoe ninihondi hoeari hipiri ranambe ngiri kandeandi. Rawareandi ana, hipiri ranai borindifeihü wain hoe ranai keboemboe. Nga simbori wain hoe ana hipiri simbori ambe femboane,” mehu.

Moani nimarimbo sihi ratüpurikoatemo hoafi

(Matyu 12:1-8; Ruk 6:1-5)

²³ Mamai ngoafimbo nimarimbo sihi Sisasi ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo wit nümbüri mbusümo mahomo. Raniyo ahambo süngururü-rundeimbi ai wit ahuribidifiri hurimaründümo. ²⁴ Asu Farisihündi ai Sisasimbo düdurüwurühi yahomoya, “Nimboe shambo süngurunini rundeimbi ai moani nimarimbo sihi ahinümbi ra rawarunda?” mehomondamboyei. ²⁵ Asu

Sisas ai sɨmborɨ hoafɨyupurühɨ yahuya, “Awi se Defit ai ahandɨ wandafɨ mamɨ babɨdɨmbo sesɨkoate wembombomondühɨ ramareandɨ ra hoeirundai wanɨyo? ²⁶ Sapo Abaiatar ai Godɨmbo sesɨ sɨhairandei-mbɨmbofi nɨmaruambe Defit ai Godɨndɨ ser worambe kefuai hüfu bret Godɨmbo masɨhoundɨ ra masesu. Bret ranana Godɨmbo sesɨ sɨhou-rundeimbi yangirane sowasümo arundɨ. Nga Defit ai sesühɨ ahandɨ wandafɨ mamɨmbo bɨdɨfɨrɨ masagapurɨ ra moai fɨfɨrundɨyo?” ²⁷⁻²⁸ Sisas ai asükai Farisimbo hoafɨyupurühɨ yahuya, “Moanɨ nɨmarɨmbo si ranahambo fehefemboyopoanɨ God ai nindou nafɨmarandɨ. Nga moanɨ nɨmarɨmbo si ranai nindoumbo mbɨfarɨheirambo yahuhayamboyu nafɨmarandɨ,” mehu.

3

*Sisas ai nindou watɨnarɨ moaruwaimbü aboedɨmarirɨ
(Matyu 12:9-14; Ruk 6:6-11)*

¹ Asükai ŋgorü-sɨmboanɨ Sisas ai Suda-yafe rotu worambe kefuai hüfuane nindou watɨnarɨ moaruwaimbü ai ranühɨ mamaru. ² Ranɨyo nindou bɨdɨfɨrɨ ai Sisasɨmbo hɨmboarɨ safühɨmarüwurɨ moanɨ nɨmarɨmbo sihi nindou watɨnarɨ moaruwaimbü ra aboedɨndira papɨhoafɨndɨhurɨ yahomo houmbo. ³ Sisas ai nindou watɨnarɨ moaruwaimbümayu ranahambo hoafɨyundowohü yahuya, “Botɨyafondühɨ sühüfanɨ muŋguambo hoeimbiɨhinɨnɨ,” mehu. ⁴ Ranɨyu Sisas ai düdureandürühɨya, “Nɨnɨ-moatükunɨyo moanɨ nɨmarɨmbo sihi

refembo ahinümbi ra aboedayo, aboedi moatükuni refemboyo moaruwai moatükuni refemboyo? Nindou hifokoefemboyo asu nindou aboedambofemboyo?” mehu. Nga ai moai simbori ahambo akidou amboani hoafiyomo. ⁵ Sisas ai nindou ranahamumbo hübudurapurü wakireapurane asu ahamundi ngusüfoambe ranai tapihamimayo-wamboyu hihifi-hihifi-koatemayu. Raniyu asu nindou watinari moaruwaimbü ranahambo hoafiyundowohü yahuya, “Sihafi watinari ngurihao,” mehua ngurimarhenda aboedi tüküme Feyo. ⁶ Raniyo Farisi nindou memo ranai wori ra hininngiru houmbo homo Herotindi nindou babidi Sisasimbo hifokoefimbo hoafi fimaründümo.

*Nindou afindi ranai Sisasimbo süngumarihori
(Ruk 6:17-19)*

⁷ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo Gariri kurihoenambo mahomonda asu nindou afindi ranai ahamumbo süngumarihüpuri hei. ⁸ Sisas ai nindou yamunde asu aboedire arandi hoafi ra himboriyei hehi, nindou afindi Gariri, Sudia, Serusarem, Idomia, hifi Sodan hoekimi adaburo, Tair asu Saidon ngoafi ranihündi ranai Sisas sowana mafandihindi. ⁹ Sisas ai nindou afindi ra hoeireanda mayowamboyu ahambo süngurururü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya, “Nindou afindane engoro, nga se bot ngorü sowandümo sifomo, nga afindi afindi deihi wambo hoe hohoeani ninendi hündürimboyei,” mehupuri. ¹⁰ Sisas ai horombo nindou afindi aboedimareandüri ranimboyei

anğünümbi nindou afındi ranai Sisasiṁbo sündifimbo simbori n̄nendürimayei hei. ¹¹ Asu moaruwai nendi ranai Sisasiṁbo hoeiriḥorani mayoa ahandi wagabe p̄yei n̄mareimbo puküna hoafi kariḥehindühi seiya, “Seana Godindi n̄mor-anafi,” masei. ¹² Nga Sisas ai aheimbo nünğunahurai nindouyu yaho fifirife hoafimbo yowani mehündüri.

*Sisas ai ahandi hoafi semindi horambo nindou
12 kafoare hiñgimareapur*

(Matyu 10:1-4; Ruk 6:12-16)

¹³ Ai hafu hifi wafuwami n̄marümbö nindou dideyomo ai hohoanimo-yupureimbi ahamumbo hoafimayua ahambo sowana mahafomo. ¹⁴⁻¹⁵ Sisas ai nindou 12 sepurimündi hiñgireapur hayo hoafi sowandümo homorundeimbi anemo yahu kamafoareapur. Nindou ranai Sisas babidimbo niñgombo ai koariḥefepura ho Godindi hoafi bokariḥefehü asu moaruwai nendi hihaifoefembo nḡinindi masagapur. ¹⁶ Sisas ai nindou 12 ndanahamumbo masepurimündu: Saimon, asu Sisas ai ngorü ndüri Pita kamafoariri. ¹⁷ Sems, Son Sebedindi n̄mor. Sisas ai ahafanimbo Boanerges anafan yahu dukamareapiri. Ahandi n̄mindi ra n̄moamondi hoafi nahurai nindouane. ¹⁸⁻¹⁹ Andru, Firip, Bartoromyu, Matyu, Tomas, Sems, Arfiusindi n̄mori, Tadius, Saimon Serot* sirambeahindiyu asu Sudas Iskariot Sisasiṁbo ahandi hürütümbi-yomondi warihumariri.

---

* **3:18-19:** Serot ai Rom hoarehi n̄marimbo moei yahomo-ndeimbanemo.

*Sisas ai Bersebur kapeihü ratüpurayu masei
(Matyu 12:24-32; Ruk 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Sisas ai worinambo huanî asükai nindou afindî ranai hei worî gümarîhorî. Ranîmboyou ai ahambo süngururü-rundeimbî babîdimbo sesî sesî-koatememo. ²¹ Sisasîndî fikîmînîndî ai ranî hoafî ra hîmborîyei hehi ahambo fihimündîmbo mahei. Sapo ai hohoanîmoyeihiya, ai wunünumbo-yuhümbei sei hehi. ²² Nga Serusaremîhündî ahînûmbî hohoanîmo yamundu-rundeimbî ai hanîmo hoafîyomondûhiya, “Ahandî fiambe Bersebur mbamarü. Aiana moaruwai nendîyei bogorî Bersebur ahandî ngînîndî-namboane moaruwai nendî nindouyei fiambeahîndî hefoare arandî,” mehomo. ²³ Sisas ai nindou ranaheimbo hoafîyundûra akîmî maheia kafeefe hoafî hoafîyundürühî yahuya, “Satan ai nüngunde Satanîmbo hemoaboadira? ²⁴ Asu mamî hîfîhündî ai yîbobore haya yîfiarayo ana, ranî hîfîhündî ranai ngîrî aboedî nîmandei. ²⁵ Asu mamî worambeahîndî ai yîbaborîhi hehi yîfiaraye ana, ai ngîrî aboedî nîmandei. ²⁶ Asu Satan ai yîfiarîmbo yahuhaya ahandî nendî ranai yîboboareandî ana, ngîrî ngînîndî nîngo, nga ai ranîwamî randîhi moendî-ndeimboyei. ²⁷ Ngîrî nindou ngorü ai ngînîndî nindoundî worambe ngu napo hûmbuhünîndu. Sapo nindou ranai hûmbuhünîmbo hohoanîmoayu ana, ngînîndî nindou ranahambo wofînambo hûputûpondîherü mbundambo anîmbo asu ahandî napo muŋgu ra fufundamündûmbui. ²⁸ Ro sîheimbo anîhondûmbo-anahî hoafehandürî,

nindou ai Godimbo moaruwai hoafayei ane asu moaruwai hohoanimoayei ane ra amboawi mbüsümbui. ²⁹ Nga nindou ngorü ai Yifiafi Aboedimbo moaruwai hoafayu ana, God ai ngiri amboawi mbüsu, hapondani-ane asu süngunamboane. Nga moaruwai hohoanimo ranai ahambo-so koadürümbo koadürümbo yagodimboe.” ³⁰ Sisas ai rani hoafi hoafimayu ra sapo ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi ai ahamboya, ‘Moaruwai nendi ahandi fiambe nimarimboane,’ mehomo-ndamboyu ra-mehu.

Sisasindi fikimnindi

(Matyu 12:46-50; Ruk 8:19-21)

³¹ Rani-simboani Sisasindi hondi asu akohoandi ai ahambo fiambo tükümehind. Ai moanambühi nimboeimbo aheimbo sowana hombo hoafimbo nindou mam koamarihethori. ³² Nindou afindi ranai Sisasimbo wakirihori nimareimbo hoafiyahündowohü seiya, “Sihafi amondi aborüdi ai shambo weindani niboadei hifandarihünini,” masei-amboyu. ³³ Asu Sisas ai simbori hoafiyundürühi yahuya, “Didiyei wandi me asu akohoanda?” ³⁴ Nindou wakirihhi mamarei ranaheimbo hübudurandürü wakirerühi yahuya, “Ndananei wandi me asu akohoand-ayei. ³⁵ Wandi me, akohoandi asu rehhoandi ana nindou didiyei Godindi hohoanimo süngurihindeimbi rananei,” mehu.

4

Sesi ahuri nümbürambe bubufoefembo kafeefe hoafi

(Matyu 13:1-9; Ruk 8:4-8)

1 Sisas ai asükai Gariri kurihoe kîmî nindou yamundife ratûpurî ra botîmareandî. Nindou afîndî ranai ahandî hoafî himborîmbo mafandeanda botambe farîfi hoe hangîfo-wamî mamaru. Asu nindou ranai gudianî hoe kîmî mamarei. 2-3 Sisas ai aheimbo kafoefe hoafînambo yamundeandürühî yahuya, “Nindou mamî ai nûmbûrambe hu sesî ahurî bubumarandî. 4 Ai hu sesî ahurî ra buburandane bidîfirî ai nafînî pütapîmayoa ndu ai tüküyahi masahüsi. 5 Bidîfirî nîmoei yahafî safambe hîfî akîdou yangîrî nîngowambe pütapîmayo. Hîfî ra ragu hanîkoate-wambo ahurî ranai nîmai tütükîmayo. 6 Nga asu hüfîhamîndî ai pîyowohüyo ahurî hapoadûmbo maforo ra sore soremarandî. Sapo ahasîharî ranai hîfambe ragu hanîkoate-wambo asu munğu yapataparîmayo. 7 Asu bidîfirî ahurî ranai tîhoarî tîhoarûmbî wofî ranambe pütapîmayoa gabudandühî hisîkoatemayo. 8 Asu ahurî bidîfirî ai hîfî aboedambe safî pütapîyowohü hisîmayo. Nîmîndî mamî ranahandambo bidîfirî ai 100 hisîyo, asu bidîfirî ai 60 hisîyo, asu bidîfirî ai 30 hisîyo,” mehu 9 Hoafî moendîfembo yahumbo Sisas ai hoafîyundürühî yahuya, “Nindou ai himbo-ambeimbîndühî ana, hoafî nda himborîmbiyu-wamboane,” mehu.

Sisas ai nîmboe kafoefe hoafînambo wata-porîmbomarandî

(Matyu 13:10-17; Ruk 8:9-10)

10 Sûngunambo nindou afîndî ranai bukûrefoendane Sisas yangîrî mamaruwa ahandî sûngururü-rundeimbî 12-yomo asu

nindou ahambo süngur+hor+ri+hündeimbi ai kafoefe hoafi ranahambo düdumehindi. ¹¹ Asu Sisas ai simbori hoaf+yundürühi yahuya, “God ngin+indi hifandarandi ranahandi dibo hoafi nim+indi ra se fifir+fembo-hünda God ai masagadür+, nga nindou weindani man+boadei ranaheimbo ana kafoefe hoafi yang+ri+yo hoaf+mayu. ¹² Ran+imboane,

Ai af+indi+imbo h+imboari pap+indeimboyei,
nga ai ng+ri+ türüboadi+hi fifir+indi+hindi.

Ai af+indi hoafi h+imbor+indeimboyei,
nga ahandi nim+indi ng+ri+ fifir+indi+hindi.

Ran+imbo-an+imbo ai wambo sowana asukai
h+hr+indahi d+deiyani

God ai ahei moaruwai hohoan+mo ra am-
boawi mbüsümbui,” *Aisaia*
6:9-10

mehu.

*Sisas ai sesi ahuri ranahandi nim+indi fifire
hoaf+mayu*

(Matyu 13:18-23; Ruk 8:11-15)

¹³ Sisas ai ahamumbo hoaf+yupurühi yahuya, “Awi se kafoefe hoafi ranahandi nim+indi ra moai fifirundiyo? Asu refeana bidifiri amuri kafoefe hoafi ra nüngundu fifiri-mandunda? ¹⁴ Nindouyei mbusümo God+indi hoafi watapor+imboayo ana, sapo nindou sesi ahuri nümbürambe bubofoareandi nahuraiane. ¹⁵ Hoafi naf+n+ p+rayo ana, sapo nindou God+indi hoafi h+imbor+yeihanei, nga Satan ai n+mehünou hoafi ra nindouyei mbusümon+indi semündü raguanambo-reandühani. ¹⁶ Bidifiri sesi ahuri nimoei yahaf+safambe pütap+mayo nahuraiane.

Ai Godindî hoafî ra hîmborîyei hehi nîmehûnou semîndîmbo hîhîfî-hîhîfîyeihî-anei. ¹⁷ Nga ai moai hoafî ra ndorîhi sahûmûndia ahei ngusûfoambe ragu ngîndî nîmaro, nga ai moanî akîdou yangîrî ngîndî nîmboeihî anei. Ai Godindî hoafî hîmborîyei masahûmûndi ranahambo refe hoeifembo nindou ngorû ai tîjîrîfo sehindanî nîmehûnou hînîngîrîhindûhî-anei. ¹⁸⁻¹⁹ Bîdîfirî ai sesî ahurî tîhoarî-tîhoarûmbî wohambe pûtapîmayo nahuraiane. Nindou ranai hoafî hîmborîyeihaneisî, nga ai hîfîndî moatûkunîmbo afîndî hohoanîmoyeihî napo afîndî semîndîmbo ngusûfo parîhindûhî Godindî hoafî ranahambo gabudîfoareanda asu ahurî ranai ngîrî hisîndo. ²⁰ Asu sesî ahurî hîfî aboedambe bubumayoa aboedî tûkefeyo ranana sapo nindou dûdi ai hoafî hîmborîyu haya fîfîreandûhî tûmafoareandî nahuraiane. Raniyo bîdîfirî ai hisî aboedî hisîyowohû bîdîfirî ai 100 hisîyo, bîdîfirî ai 60 hisîyo, asu bîdîfirî ai 30 hisîyo marandî,” mehu.

Sisas ai moaruwai nendî hemafoareandî

(Ruk 8:16-18)

²¹ Sisas ai ahambo sîngururû-rundeimbîmbo hoafîyupurûhî yahuya, “Awi nindou ai ram hai wambûrî asu fondî hoarehî dîbonapîmandîhiyo? Wanî, nga ram ra fondîwamî nîmoamo ane nîndîhi arîhündî. ²² Munguambo moatûkunî haponda dîbombo engoro ra sîngunambo ana weindahî tûkündîfemboe. Asu nîne-moatûkunî gabudîhi masîhehindî ra sîngunambo ana weindahî yagodomboe. ²³ Nindou

ai himboambeimbändühi ana, hoafi nda himborimbuyu-wamboane,” mehu. ²⁴ Asukai hoafiyupurühi yahuya, “Hoafi himborayomo ra se wudipoapondü hohoanmondimo. Se nindoumbo yimbuarihindüri rani simogodühi animbo God ai sheimbo yimbundearühi asu ngörü bidifiri pandeambui. ²⁵ Nindou düdi ai bidifiri moatükuneimbuyu ana, God ai asukai bidifiri dagadombui. Nga nindou düdi rani-koateayu ana, nene akidou ahandi wambeahindi ra ndemündü raguanambo-ndeambui,” mehu.

Sisas ai sesi ahuri tükefeyo kafoefe hoafi hoafimayu

²⁶ Sisas ai asukai hoafiyuhi yahuya, “God nginindi hifandarandi ranana nindou sesi ahuri nümbürambe bubofoareandi nahuraiane. ²⁷ Nindou ranani apuwaniyo asu yangiri ahandi ratüpurü ratüpurüyuwaniyo nimbokoani sirühi sesi ahuri adükarü tükefeyo ra ai moai fifireandi. ²⁸ Hifi yangirane sesi ahuri ra rareanda adükarü tüküfehü hisiyo arandi. Ai moai fifireandi nüngureambombai weangurühi emündi boatei tükündife mbunda mbiro ahuri tükündifihü animbo ranambe hisi tükündifemboe. ²⁹ Hisi ranai ho nginindiyowa nümbürü aharambürü ranai yimungure-mindimboyo simboani yimunguramündi arandi,” mehu.

Sisas ai hoarü akidouhündi adükarü tüküfembo kafoefe hoafi hoafimayu
(Matyu 13:31-32; Ruk 13:18-19)

³⁰ Sisas ai asūkai hoafiyuhi yahuya, “Sihiri God nginindi hifandarandi ranahambo nungunahuraiane mambisefa? Ranahambo hoafimbo ninikafoefe hoafinambo hoafimandefa? ³¹ God nginindi hifandarandi ranana hambomo hoari nahurai akidou ahandi nduri mastet hoari hifi kararowandi nahuraiane. ³² Nga hifefeyo ana, tikoani nahurai tukufe haya adukari hamindi amuri numburambeahindi sesi ranahambo ngasundeanduhane. Ranane afindi dududu papire haya ningowan, ndu ai hei raniwami ngisiharuhi ngeramboruhi arihundi,” mehu.

Sisas ai kafoefe hoafinambo hoafimayu rana-handi nimindi
(Matyu 13:34-35)

³³ Sisas ai nimorehi nindowenihi afindi ranaheimbo kafoefe hoafi afindi wataporimbomarandi ahei hohoanimo ra simogoduhi. ³⁴ Ai ranaheimbo kafoefe hoafinambo yangiri wataporimboranduri marandi. Nga ahambo sungururu-rundeimbi aiyangiri nimarimondani ana, hoafi ranahandi nimindi ra yamundeapurimarandi.

Sisas ai hoeweri hoafimayua afurimareandi
(Matyu 8:23-27; Ruk 8:22-25)

³⁵ Mami rani nimbambe ahambo sungururu-rundeimbimbo yahuya, “Sihiri Gariri kurihoe ra ngoru-goanini ngefomboane,” mehupuri. ³⁶ Raniyo nimorehi nindowenihi afindi ra raru hiningiruwuri houmbo bot Sisas mamaru ranambe fareafu houmbo sowarundumo mahomo. Asu bot bidifiri amuri ranai amboani

ai-babidiimbo maho. ³⁷ Ai hifomondane, Gariri kurihoe ranambe nginindi hamindi weri ranai tüküme Feyo. Ranayo hoe ranai hafo kaifoairandühi tükühe fembo yangrimayo. ³⁸ Asu Sisas ai dabo adani pirowami mbiro nande haya apuane, ahambo süngururü-rundeimbi ai yangiri ruwurühi yahomoya, “Nindou Yamundo-randeimbi, sihiri yifimbo yangirayefi ranahambo awi se moai hohoanimoyafiyoy?” mehomondamboyu. ³⁹ Sisas ai botifi hoe asu weri ranahafembo nginindi hoafiyupirühi yahuya, “Rühüsafi kikindandife,” mehua hoafi ningowambe kikamindühiyo hoe asu weri ai afure pimareandi. ⁴⁰ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbiimbo hoafiyupurühi yahuya, “Nimboe se yihimboayomoa? Awi se anihondümbofe-koate-wamboyomo?” mehu. ⁴¹ Ahambo süngururü-rundeimbi ai ahamundihorasi mborindüwuriyomondühi yahomoya, “Nindou nda nüngunahurai nindouyua? Moani hoe afindi-afindimayo asu weri ranai ahandi hoafi himboriyafehü afurimarineandi,” mehomo.

5

Nindou mamindi fiambeahindi Sisas ai moaruwai nendi hemafoareandi

(Matyu 8:28-34; Ruk 8:26-39)

¹ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidiimbo Gariri kurihoe ra botambe barihomo houmbo Gerasa-yafe hifambe mahomo. ² Sisas ai bot hiningire haya kusifuendanayo, nindou mamihandih fiambe

moaruwai nendi nĩmareimbi ai yifi sihehi riħundeimbi honguambeahĩndi hu ahamboso tũkũmefiyu. ³ Nindou ranai ana yifi sihehi riħundeimbi honguambe-ani apu arandi. Ranane ŋgiri ahambo senĩnambo amboani yiriwari hũputũpu-ndũriĩndũmo. ⁴ Nindou ranahambo afĩndimbo senĩnambo yiriwari hũputũpuri-horĩmĩndei marĩhũndi, ŋga sen ra gurĩhaimarandi. Ai ŋgĩnĩndi hamĩndi-wambo nindou ŋgorũ ai-amboani moai ahambo kikiħiriĩmũndu. ⁵ Nĩmbokoani asu sirũhi nindou ranai yifi sihehi riħundeimbi nĩmoei-ambe asu hifi wafu ranambe hoahoŋgura-marandi. ⁶ Sisas ai hapoadũmbo aŋguni huambe nindou-mayu ranai hoeiriri haya pipiyu hu ahandi wagabe yiri yimbu pusire mamaru. ⁷ Nindou ranai pukũna hoafi karĩhoehũ yahuya, “Sisas, se-ana God Nĩmoamo Hondũ ahandi nĩmori anafi, se wambo nini nũnũŋgufendiĩmboyafo? Ro sihambo dũduarĩheanini, Se Godĩmbo dabarĩndafoandũhi ŋgiri sihambo nini-moatũkuni randĩheandi mbĩsafi,” mehu. ⁸ Ramehu ra sapo Sisas ai hoafiyuhiya, “Moaruwai nendi se nindou ranahandi fiambeahĩndi kosifoao,” mehu ranĩmboyo. ⁹ Asu Sisas ai dũdureandũhi yahuya, “Siħafi ndũri nĩne?” mehuamboyu. Asu moaruwai nendi ranai yahoya, “Wandi ndũri ana amiane. Sapo ro ana afĩndi sirĩhũnd-anefi,” meho. ¹⁰ Moaruwai nendi ranai rani hifiħũndi yowani yiħoefimbo hefoefemuni-poani yaho haya Sisasĩmbo hũti hoafimariĩ. ¹¹ Rani fikimĩ hifi wafuambe moatei afĩndi ranai sesi saħũsihi burĩyei

wakimar+hindi. ¹² Raniyo moaruwai nendi ranai Sisasimbo hūti hoafiyeihī seiya, “Se yihoefimbo koandi-hawamuna moatei akimī nda burayei ahei fiambendahumboane,” masei. ¹³ Raniyo Sisas ai h+n+ngi-mareandūra rasūngumehindi. Moaruwai nendi ranai nindoundi fiambeahindi kosifoehi hehi moatei akimī burimayei ahei fiambemehindi. Raniyo 2,000 moatei ranai h+ri+pinī p+yei hehi gūgūryei hanimbo kur+hoeambe hoe kar+hūsi hehi yifisafimayei. ¹⁴ Nindou moatei hifandimarundi ranai fefou houmbo homo adūkarī ngoafiyō asu akidou ngoafi adaburo raniyo ra wataporimbomarundi. Raniyo ranühündambo nimorehi nindowenihī ranai n+ne-moatükunīyo moateimbo tüküme feyo ra hoefimbo mahei. ¹⁵ Ai hei Sisasimboso tüküyahi hoerihindane nindou horombo ahandi fiambe moaruwai nendi afindi nimoreimbi-mayu ranahambo hoeimar+horī. Ai asūkai aboedi hohoanimo fifire hohoan+moyuhūmbo hoeari gūde haya mamaruwa hoerihorī hehi yihimbomar+horī. ¹⁶ N+ne-moatükunī Sisas ramareandi hoefimbo mahei ranai asūkai hihiriyahi hei nindou horombo moaruwai nendi nimoreimbi-mayu asu moatei ranahambo amboanī wataporimbo-mar+hündi. ¹⁷ Raniyo nimorehi nindowenihī ranai ranī hoafi ra himboryei hehi Sisasimbo ranī hifihündi ngorū-goaninī hombo hūti hoafi-mar+horī. ¹⁸ Asu Sisas ai botambe mafarifiyuwamboyo nindou horombo moaruwai nendi nimoreia hefoareandeimbimayu ranai aidibo hombo hūti hoafimayu. ¹⁹ Ngā asu Sisas ai ahambo moai yinī

yahundo. Ai hoafi yundowohü yahuya, “Se sihafî worinambo ngafî fikimîninîndimbo Adükari ai sihafî fimbo hiþoambo-reanînühi ramareanîni ranahambo wataporîmbondandî,” mehu. ²⁰ Raniyo nindou ranai hu Dekaporis hifîhü ahandî fimbo wataporîmbo-maranda nîmorehî nindowenihî afîndî ranai maheþünahindî.

Sisas ai nîmorehî nîmorî yifîhündî botire asu nîmorehî anġünümbî aboedîmareandî (Matyu 9:18-26; Ruk 8:40-56)

²¹ Sisas ai Gariri kurîhoe ra botambe farîfi haya ngorü goanîni huane nindou afîndî ranai ahandî hoafi hîmborîmbo mafandandî.

²² Raniyo Suda-yei rotu worî hifandîra randeimbî, ahandî ndürî Sairus, ai mahu. Ai hu Sisasîmbo hoeirirühî ahandî yirîkîmî yirî yimbu pusire mamaru. ²³ Ai Sisasîmbo hûti hoafi yundo hoanġuhü yahuya, “Wandî nîmorehî nîmorî ai yifîmbo yangîrane, ngâ se didîfi warî nandowandani animbo aboedîmbeyo-wamboane,” mehundo-amboyu.

²⁴ Asu Sisas ai aidîbo mahua nîmorehî nindowenihî afîndî ranai ahandî süngu mahei. Raniyo ahandî fikîmî gugureandühi ninendi-marîhori. ²⁵ Asu nindou gugurîmareandî ranambe nîmorehî mamî 12 hîmbanühi-feimbîmbo amoamo watîkoafîra-marandî.

²⁶ Raniyo nîmorehî ranai dokta hoeifepurîmbo ahambo fehefembo-hünda ahandî kakî afîndî saimarandî. Asu dokta ranai moai ahambo farîhoemondani aboedî tüküfeyo, ngâ wantî.

²⁷ Nîmorehî ranai Sisasîndî hoafi ra hîmborîyo haya ho nindou afîndî ranahei mbusümo

maningo. Raniyo ai Sisasindi daboadani ho ahandi hoandari hoeari ra sundimareandi.
²⁸ Ai ahandihoari yare hohoanimo-yowohu yahoya, “Ro ahandi hoeari yangiri amboani sundariheandi ra aboedindamboyahi,” meho.
²⁹ Ramare-andamboyo nimehunu amoamo watikoafimarandi-mayo ra kikiraminduhi asu ahandi fiambe anguni ranai aboedimayoa fifirimareandi.
³⁰ Asu Sisai ahandi fiambeahindi nginindi makosifoenda ffire haya hihirifi dudurearui yahuya, “Dudi wandi hoearui sundimareanda?” mehu.
³¹ Ahambo sungururu-rundeimbi ai hoafiyomondui yahomoya, “Nidou afindi engoro ra hoeiarowandane asu dudi sundimareandi safi hawambo duduwefoanda?” mehomo.
³² Nga awi Sisai ahandi hoeari fih sundimareandi ra fifirindihea yahu haya kokomara hu.
³³ Nimorehi ranai ahambo rani-moatukuni tukumefeyo ra ffire haya yihimboyohu hihamindari-mayo. Raniyo ho Sisasindi yirikimi yimindhona nimarimbo munguambo moatukuni ahambo tukumefeyo ra wataporimbomarandi.
³⁴ Sisai nimorehi ranahambo hoafiyundowohu yahuya, “Nimori akidou, se anihondumbo-arowandi ranimbohunda seana asukai aboedanafi. Sihafi anguni aboedimefeyo ranimbohunda se ngusifo afurindo kundo hawa ngafi,” mehu.
³⁵ Sisai wataporimborandui nunguambe nidou bidifiri ai Suda-yafe rotu hifandi randeimbindi worambeahindi sinimo hoafiyomondui yahomoya, “Sihafi nimorehi nimori yifimayo.

Nga nindou yamunde randeimbimbo tɨɨrifo segodopoani,” mehomo. ³⁶ Asu Sisas ai moai ahamundi hoafi ranahambo hihimboriyu. Ai Suda-yafe rotu hifandirandeimbi ranahambo yahundoya, “Yowani, yihimbo-yopoani, nga se moani Godimbo anihondumbo-ndowandi,” mehu. ³⁷ Sisas ai nindou ranaheimbo aibabidimbo hombo yowani yahu hiniŋgirerü haya, Pita, Sems, Son, asu ahandi akidi Sems ahamumbo yangiri süngureapuri haya mahu. ³⁸ Ai homo Suda-yafe rotu bogorindi worikimi tüküyafundühi Sisas ai hoeireandane arani hoafi afindi afindi-mayei. ³⁹ Ai worambe farifi hafu hoafiyundürühi yahuya, “Nimboe se arani hoafi afindi-afindayeia? Nimori ndanana yifiyopoani, nga moani apomboane,” mehuamboyei. ⁴⁰ Asu nindou ranai ahambo tikifinambo-marihori. Ai aheimbo rani worambeahindi hihaifoarearü mbura, nimori ranahandi hondafindiyafe asu ahandi süngururü-rundeimbimemo aheimbo yangiri semündündürü haya, nimori yifi meŋgoro rani wori safani kamefoehindi. ⁴¹ Ai hüfu nimori ranahandi watinjarihü kikihiramündi haya hoafiyundowohü yahuya, “Tarita kumi,” mehu. Hoafi ranahandi nimindi ana ndahuraiane, “Nimorehi nimori yihoarifi ro hoafehanini, se botiyafo,” yaho ranane. ⁴² Asu nimehünou nimorehi nimori ranai botife haya mahowa nindou ranai mahepünehindi. Nimori ranana 12 himbani yoweimbayo. ⁴³ Sisas ai hoafiyundürühi yahuya, “Se yowani nindou mamimbo amboani ndani moatükuni nda hoafiyopoani. Nimori ranahambo sesi sahündo

an+imbo mb+iseso,” mehu.

6

*Nasaret+hündi ai Sisas+imbo
y+iboarukomar+hor+*
(*Matyu 13:53-58; Ruk 4:16-30*)

¹ Sisas ai ranühi h+n+ng+re haya ahandi ngoafi hondünambo mahua asu ahambo süngururü-rundeimb+ ai ai-bab+di+imbo mahomo. ² Raniyo moani n+mar+imbo sihi Suda-yafe rotu worambe kefuai hüfu n+morehi nindowenih+imbo yamund+mareandüri. Nindou af+ndi ranai h+imbor+yei hehi hepünahindühi seiya, “Ndan+ndofe f+f+r+ife nda nahünda semündümboyua? Asu hepün+feimb+ moatükun+ refembo ng+in+ndi ra nahündambo semündümboyua? ³ Aiana wor+mbora randeimb+ nindou yang+r-ani. Asu ai Mariandi n+mor+ Sems, Sosep, Sudas asu Saimon ahamundi amonngo-ani. Asu ahandi reh+mami ai nda sih+ri+ bab+di+ an+imboei,” sei hehi Sisas+imbo ngusüfoambe yiboaruko-mar+hor+. ⁴ Asu Sisas ai hoaf+yundürühi yahuya, “God+ndi hoafi hoaf+yurandeimb+ ai munguambo ngoaf+hü ndür+mb-ani. Nga ahandi ngoafi hondühi ahandi fik+m+in+ndi-so worambe ana ndür+koate-ani,” mehu. ⁵ Asu Sisas ai ranühi moai hepün+feimb+ moatükun+ rareand+, nga yimbumam+ angnümb+ nindou yang+r+iy+o war+ manandeanda aboed+mehindi. ⁶ Raniyo nindou ahambo an+hondümb+ofekoatemayeia hepün+mefiyu.

*Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi nindou
12 ranahamumbo koamarihapura mahomo
(Matyu 10:5-15; Ruk 9:1-6)*

Raniyu Sisas ai ranühi ngoafi adaburo ra hoahoanguhü Godindi hoafi yamundi-mareandürü. ⁷ Ai ahambo süngururü-rundeimbi 12 ahamumbo nindouyei fiambeahindi moaruwai nendi hefoefembo nginindi sagapuri mbura yimbu-yimbure koamarihapuri. ⁸ Sisas ai yare hoafi yupurühi yahuya, “Se ngomondühi ra nini-moatükuni ndowandumboemo, nga niminimi yangiri animbo ndowandümo. Se yowanü bret, arü asu kaki rani-moatükuni sandife semindi-poani. ⁹ Se su güdundi, nga hoeari ana güdarundi rani yangiri animbo güdu ndowandümo ngomo. ¹⁰ Asu se homo ngorü ngoafihü tüküyafu houmbo ngorü worambe ahafomo ra rani worambe yangiri nimandimo mbundumbo ngorü-goanini asukai ngomo. ¹¹ Ngomondani rani ngoafihündi ranai sihamumbo worinifepuri-koatendeihü sihamundi hoafi himbori-koatendeiani, se ngoafi ra hinngindundi. Se hombo mbisimombo ana, sihamundi tinarihündi hasüfi ra püpürüfi boadu houmbo ngomo ranaheimbo God ai moaruwaimbo-mbireandürü yaho nafuiyondürimbo-hünda,” mehu. ¹² Raniyo Sisasimbo süngururü-rundeimbi ranai homo nimorehi nindowenihimbo hoafi bokarhoemondühi yahomoya, “Sihei ngusüfoambe moaruwai hohoanimo hinngindihindühi simbori hohoanimo süngundihindi,” mehomo ¹³ Asu ai homo

nindouyei fiambeahindî moaruwai nendî hefoaru, angünümbî nindouyewamî werî hoe karunda angünümbî nindou ai aboedî tüküyahi marîhündî.

Herot ai Sisasîmboya Son hundürüra randeimbîmbei mehu

(Matyu 14:1-12; Ruk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Sisas ai munğu-moatükunî ramareandî hoafî ra adükarî bogorî Herot ai himborîmayu, sapo ahambo munğuambo nindou fifirîhorî hehimbo wambo. Ranîyo bîdîfirî nindou ai seiya, “Son hundüra randeimb-ani yîfîhündî botîfi haya. Sapo ranîmboane hepünîfeimbî moatükunî yare arandî,” masei. ¹⁵ Asu bîdîfirî nindou seiya, “Aiana Erasais-ani,” masei. Asu bîdîfirî nindou seiya, “Aiana Godîndî hoafî hoafiyomo rundeimbî horombo yîfîmemo nahurai-ani,” masei. ¹⁶ Herot ai ranî hoafî ra himborîyu hayambo yahuya, “Ro Son hundürüra randeimbîmbo ana horombo mbîro kîkîmarîhehinî. Nga asu haponda asükaiyu yîfîhündî botîfimboyu?” mehu. ¹⁷⁻¹⁸ Horombo Herot ai ahandî akîdî Firipîndî nîmorehî Herodias masemündu. Ranîmbo Son ai Herotîmboya, “Aboedî hohoanîmoyopoanî sîhafî akîdandî nîmorehî masowandîfî,” yahundo-marandî. Ranîmboyo Herot ai nindou bîdîfirî koamarîhepura Sonîmbo kîkîhîrundümo mburumbo karabus-ambe hînîngîmarüwuri. ¹⁹ Herodias ai Sonîmbo ngînîndîrîrîhü hîfokoeffimbo hohoanîmomayo, nga ai ngîrîndo. ²⁰ Sapo Herot ai Sonîmbo yîhîmborürühi-wambo. Ai fifireandî Son

ai Godindi himboahü mbumundi nindoumayua ranimbo Herot ai ahambo hifandüri-marandi. Ai Sonindi hoafi himboriyuhü ana, ngusüfoambe moaruwairirihü afindi hohoan+moyuhani. Nga asu ahandi hoafi himborimbo hohoan+moyuhani. ²¹ Herodias ai Sonimbo mbiro kiki fimbo, nafi kokorambo hoeimareandi. Herot ai ahambo hondi ai wakimarimindo rani sihi gafmani-yomondi bogori, ami-yomondi bogori asu Gariri hifandurundeimbi ahamumbo sesi sindimareandi. ²² Ai sowasümondühi nimarimondane, Herodiasindi nimorehi nimori ai hafo hihifi-hihifiyo wakimareandi. Raniyo Herot asu bidifiri boboagori sesi sowasümondühi mamarimo ai ranahambo afindi hihifi-hihifimemo. Raniyo adükari bogori Herot ai nimorehi nimori ranahambo düdureandühi yahuya, “Se nine-moatükunimboyo hohoan+mo-ayafi ra ndahan+nimboyahi, nga se wambo hoafiyafi,” mehu. ²³ Herot ai dabarifi hoafiyundowohü yahuya, “Se nine-moatükunimboyo hoafayafi ana, ndahan+nimboyahi. Se hifi hifandarihandi ranahambo kikirowandiri asafi ana, ranamboani ro kiki ndihean+ni-mboyahi,” mehu. ²⁴ Nimorehi nimori ranai hondi sowana hihirife ho düdureandühi yahoya, “Nini-moatükunimbo düdumandahea?” mehoamboyo. Hondi ai yahoya, “Son hundürüra randeimbindi mbirombo animbo düdundafoandi,” mehon-doamboyo. ²⁵ Nimorehi nimori ranai hihirife ho adükari bogorimbo anahoya, “Hapondani hamindi Son hundürüra randeimbindi mbiro pretambe foando hawa ndawandiri,”

mehu. ²⁶ Ai rani hoafi ra himboriyu haya ahambo ngusüfoambe moaruwai-maririsi, nga sapo nindou fandu masowasümo ahamundi himboahü nîne-moatükunî se hoafayafi ro randiheamboyahi mehu. Ranimboyu ai nimorehi nîmori ranahandi hoafi süngufembo ambe yahokoatemayu. ²⁷⁻²⁸ Raniyu adükari bogori ranai ami mamî koamarîheira Sonîndî mbîro semîndîmbo mahüfu. Ai hüfu Sonîmbo karabus worambe mbîro kikîrirî mbura ahandî mbîro ra pretambe foare semündü hu nimorehi nîmori ranahambo masagado. Raniyo nîmori ai semîndî ho hondambo masagado. ²⁹ Sonîmbo süngururü-rundeimbi ai rani hoafi himboriyomo houmbo homo karabus worambeahîndî fi-nîmoko sowandümo homo honguambe masîhawurî.

*Sisas ai 5,000 nindoumbo sesi masagadürî
(Matyu 14:13-21; Ruk 9:1-17; Son 6:1-13)*

³⁰ Sisasîndî hoafi sowandümo homorundeimbi ai homo ai-babîdîmbo mamühiyafundühi wataporîmemo. Ai ratüpuri rarundühi nîmorehi nindowenihîmbo Godîndî hoafi yamundîmarundürî ranahambo.

³¹ Nindou afîndî ranai fande bukürefoemarandamboyo Sisas ai ahandî hoafi sowandümo homorundeimbi babîdîmbo sesi sesi-koatememo. Ranimboyu hoafiyupurühi yahuya, “Andai sîhirîpoanimbo nindou nîmari-koateandühi ngefühî anîmbo akîdou fi-handîhu,” mehupurî. ³² Raniyomo ai yangîrî botambe fareafu houmbo nindou nîmari-koateandühi mahomo. ³³ Nga

nimorehi nindowenihi afindi ranai hoeirahi fifirhipuri, ranimboyo nindou afindi ranai Sisas ahandi süngururü-rundeimbi babidimbo homboyomondani ahei ngoafi hin+ngir+hi hehi Sisasimbo sowana pipina hei ai-boatei tükümehindi. ³⁴ Raniyo Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo botambe homo tüküyafundane, nindou afindi ranai hifanda mengoro. Raniyu hoeireanda mayoa sipsip hifandiyorandeimbi nindou hifandiyokoate nahurai fimayeia hipoamboveandürühi afindi yamundimareandüri. ³⁵ Asu süngunambo nimbambe hüfhamindi ai hanuambe hoafiyomondühi yahomoya, “Ndanühi ana nindou nimari-koatereandühane ndeara hüfhamindi ahanu. ³⁶ Ranimbohündambo animbo nimorehi nindowenihi ranaheimbo koarhawandüra hei ngoafi akimi adaburo ranühi aheihoari sesi pemiyei mbisahüsi,” mehomu. ³⁷ Nga asu Ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Se sesi dabudüri,” mehuamboemo. Ai simbori ahambo hoafiyomondühi yahomoya, “Awi se hohoanimoyafani ro afindi handret kinanambo aheimbo bret pemiyoyosaimboyo?” mehomu. ³⁸ Sisas ai düdureapurühi yahuya, “Nüngunümbi bretyo se sihoemomboemoa? Homo hoeiru,” mehuamboemo. Homo hoeirunda mayoambo yahomoya, “Hondahüfeimbi bret asu yimbu kin ranane engoro,” mehomondamboyo. ³⁹ Sisas ai ahamumbo hoafimayua nindou ranaheimbo hoafimayomonda yibobo-yiboboyahi hehi mamarei. ⁴⁰ Mamarei ra bidifiri 100, asu

bidiŋiri 50, raniyei yi bobo-yi boboyahi mamarei.
⁴¹ Sisas ai bret hondahüfeimbi asu kinŋi yimbu
 ra semündü haya sünambe himboyu hafuhü
 Godimbo hihifirürŋi mbura, hifitire haya
 ahandŋi süngururü-rundeimbimbo masagapurŋi
 nindou ranaheimbo yimbufembo. Asükaiyu
 kinŋi akidou yimbu ranamboani hifitire haya
 yimbumareandŋi. ⁴² Muŋguambo nindou ranai
 sesi ra sahäsimbo simongori-marihümüdi.
⁴³ Raniyo Sisasimbo süngururü-rundeimbŋi
 ai bret asu kinŋi bidiŋiri bidiŋiri kurimayo
 ra 12 wambürambe wambürhŋiru hafombo
 tükümeŋeyo. ⁴⁴ Nindou sesi masahüsi ranana
 5,000-yei.

*Sisas ai kurihoe hanġifowamŋi pütapimayu
 (Matyu 14:22-33; Son 6:16-21)*

⁴⁵ Sisas ai nimehünou ahambo süngururü-
 rundeimbimbo botambe farife hefe Gariri
 kurihoe behefe hefe ai-boatei Betsaida
 ŋgoafinambo hombo hoafimayupurŋi. Ŋga
 aiana awi nimarŋi mburimbo nindou
 ra koarhefendürimboyu. ⁴⁶ Nimorehŋi
 nindoweniŋi ra koarheirŋi mbura asu ai
 Godimbo didibafifembo hifŋi wafuanambo
 mahafu.

⁴⁷ Rani nimbambe ahambo süngururü-
 rundeimbŋi ai botambe Gariri kurihoe
 hanġifowamŋiyomo, ŋga asu aiana ŋgindaniyu.

⁴⁸ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbŋi
 hoeireapurane werambe bot ra ahamumbo
 kameihü ninendi-mareapura asu bot ra semindŋi
 hombo purina watharimarundi. Raniyo
 Sisas ai si hoafimbo safi ahamumbo sowana

bot ra ŋgasünde haya hoe haŋgɪfowamɪ pütapɪmayu hu. ⁴⁹ Ŋga asu ai hoeirüwuranɪ hoe haŋgɪfowamɪ pütapɪmayua yifiaf-ani yahomo houbmo hasɪheimemo. ⁵⁰ Ai muŋguambo hoeirüwura mayoa yɪhɪmbo-mayomondamboyu, ai ahamumbo nɪmehünou hoafɪyupurühɪ yahuya, “Se yɪhɪmbo-ndɪmboemo, ŋga ŋgɪnɪndɪ nɪmandümo. Ndanana ro-anahɪ,” mehu. ⁵¹ Asu ai botambe farɪfɪ hafu ai-babɪdɪmbo mamaruwa hoewerɪ ranai afurɪmareanda mahepünafundɪ. ⁵² Ŋga Sisas ai hondahüfeimbɪ bret hepünɪfeimbɪ moatükunɪ ramareandɪ ra moai wudɪpoaporu fifirundɪ sapo ahamundɪ hohoanimo ranai tapɪhamɪyohü wambo.

*Genesaretɪhü Sisas ai aŋgünümbɪ nindou afɪndɪ aboedɪmareandɪ
(Matyu 14:34-36)*

⁵³ Ranɪyomo ai botambe kurɪhoe ra barɪhoemo gudianɪ Genesaret ŋgoafɪkɪmɪ bot ra hɪmondɪndümo hɪnɪŋgɪmarundɪ. ⁵⁴ Ai botambeahɪndɪ makusɪfoendambo nindou ranai nɪmehünou fifirɪmarɪhorɪ. ⁵⁵ Ŋgoafɪ ranɪ ŋgoafɪkɪmɪ adaburo ranühɪ hahabodeihü hoafɪmayeiya, aŋgünümbɪ nindou afɪndɪ safɪsendambe-rɪhindürɪ Sisas nüŋguhɪ sahümündindürɪ hei marɪhündɪ. ⁵⁶ Ranɪyo muŋguambo ŋgoafɪ adaburo ranühɪ, nahi Sisas ai huanɪ aŋgünümbɪ nindou ra fufurɪhü-mündindürɪ hei fandɪhi-rühündühɪ sɪhehindürɪ marɪhündɪ. Ranɪyei ahandɪ warɪ hoandarɪ ŋgɪsɪhari hoearɪ ra aŋgünümbɪ nendɪ ai sündɪmbɪrɪhindɪ sei hehi hütɪ hoafɪmayei. Asu

ahandi hoeari sündimarihindi ranai asukai
aboedi tükümehindi.

7

*God ai amoao mamiyei ahinümbi hohoanimo
hifinambomareandi
(Matyu 15:1-9)*

¹ Farisihündi bidingiri ai ahinümbi hohoanimo
yamundu-rundeimbi nindou babidimbo
Serusarem ngoafihündi sifomo Sisasimbo
hoeimarüwuri. ² Ranıyo hoeirundanı Sisasimbo
süngururü-rundeimbimemo ranai warı
popoakoate sesi sowasümondühı mamarımo.
Warı popoakoate sesi sesimbo ranana
moaruwaiane. ³ Sapo Farisi asu Suda-hündi
aiana ai boagiri süngumarundi ranımboane
ngiri warı popoakoate sesi dagüdi. ⁴ Asu
sesi maket ambeahindi pememo amboanı
sesi popoihefekoate ana, ngiri dowadümo.
Sapo ai boagiri refemarandi süngumbo hıpiri
napo ra popoaindıhou mbundumbo anımbı
mandu dowadumboemo. ⁵ Ranıyo Farisi
asu ahinümbi hohoanimo fıfirundeimbi ai
Sisasimbo hoafıyomondühı yahomoya, “Nımbıoe
sıhambo süngurunını rundeimbi ai boagiri ahını
ra süngufe-koateayomoa? Asu nımbıoe warı
afısaho kapeihı sesi asowasümoa?” mehomo.
⁶ Ranıyu Sisas ai simborı hoafıyupurühı
yahuya, “Godındi hoafı hoafıyurandeimbi
Aisaia ana anıhondumbo yımbı yafambeimbi
sıhamumboyu hoafımayu. Ai ndare sürü
papırandühı yahuya,

‘Nindou ndanai ana yafambe yangirane wambo
aboedani asei,
nga ahei hohoanimoana angunane engoro.

⁷ Aiana nindouyei ahinümbi hohoanimo ranane
yamundihindühi Godindi hoafane nda
asei,
ranimboane ai wambo hohoanimoaye ra
moanipoane,’ *Aisaia 29:13*

mehu. ⁸ Seana Godindi ahinümbi hohoanimo
ra hingingiru houmboanemo nindouyei
hohoanimo yangirane sünguarundi.” ⁹ Raniyo
ai hoafiyupurühi yahuya, “Seana Godindi
ahinümbi hohoanimo ranahambo ambeyaho
hingingifehümbi sihamundi hohoanimo
süngufembo yangirane hohoanimoemo.
¹⁰ Sapu Moses yahuya, ‘Se sihafi meapeyafe
hoarehindafi,’ asu ‘Düdi ahandi hondamboyu
afindamboyu moaruwai hoafayu ana,
yifimbiyuwamboane,’ mehu. ¹¹⁻¹² Nga se
ndaru hoafiyomondühiya, ‘Nindou ranai ahandi
hondafindambo fehefe kaki napoeimbanisi,
nga hondafindambo hoafindupirühiya, “Ndan
kaki ana ro Godimbo saimbo masiheheandane,”
mbüsu ana, asu ngiri nindou ranai kaki ranambo
ahandi hondafindambo fehefepirimbo yini
mbisimo,’ yahomo arundi. ¹³ Ranimboane
Godindi hoafi ra hingingirundihi asu se boagiri-
yafe hoafi ra süngu-arundihi asu se afindi
moatükunihaurai raru arundi,” mehu.

*Nine-moatükunihaurai nindoumbi rareanda nindou
ai moaruwai hohoanimoaye arihündi
(Matyu 15:1-9)*

14 Sisas ai nindou afɪndɪ ranaheimbo asũkai mɪŋgɪyu hũrũhendũrɪ haya hoafɪyundũrũhɪ yahuya, “Muŋguambo nindou se wandɪ hoafɪ nda hɪmborɪndei hehi fɪfɪrɪndɪhɪndɪ. 15-16 Nɪne-moatũkunɪ moanambũhũndɪ nindou fiambe ahano ai-ana ŋgɪrɪ nindoumbo randeranɪ moaruwai hohoanɪmondu. Nga nɪne-moatũkunɪyo nindouyei fiambeahɪndɪ nɪmarɪ haya moanambũhɪ tũkefeyo ranane rareandanɪ nindou ai moaruwai hohoanɪmoayei,” mehu. 17 Sisas ai nindou ranaheimbo hɪnɪŋgɪreandũrɪ haya worɪna hafuane ahambo sũngururũ-rundeimbɪ ai ranɪ kafeefe hoafɪ ranahambo dũdumefundɪ. 18 Ranɪyo Sisas ai hoafɪyupurũhɪ yahuya, “Awi seana ŋgusũfokoate-wamboemo. Awi se moai fɪfɪrundɪyo, sapo nɪne-moatũkunɪ moanambũhũndɪ nindou fiambe ahano ranɪyopoanɪ nindoumbo moaruwaimbore arandɪ. 19 Ranana ŋgusũfoambe hohoanɪmo ranambe howohũyopoanɪ, ŋga ranana bodoambe hanɪ mburambo awaimboreandũhane.” Sapo Sisas ai ramehu ra muŋguambo mamɪkarambo sesɪ ra Godɪndɪ hɪmboahũ ana aboedane yahumboyo. 20 Asu asũkaiyu Sisas ai hoafɪyuhɪ yahuya, “Nɪne-hohoanɪmo nindou ahandɪ fiambeahɪndɪ nɪmarɪhaya tũkefeyo ranane nindou ranahambo Godɪndɪ hɪmboahũ moaruwaimboarerɪ. 21-22 Ro hoafɪmayahɪ ranana ndanɪ-moatũkunɪ nindou hohoanɪmoambe tũkũfe arandɪ ndanɪmboyahɪ hoafɪmayahɪ. Muŋguambo mamɪkarambo moaruwai hohoanɪmo, hũmbuhũnɪ, nɪmorehɪ sɪsɪhomo asu anamɪndɪhoandɪ bɪrabɪrɪ, nindou hɪfokoefe, nɪmorehɪ anamɪndeimbɪ dɪbomboyo,

hohoanî, wosîhoaforî hoafi, bodîmondambo nginîndî, moaruwai hoafi, hoafi hîmborîkoate, afîndî-afîndî, asu mamîkarî hohoanîmo ranîmboyahî hoafîmayahî. ²³ Munguambo ndanî moatükunî ndanane nindou hohoanîmo-ambeahîndî tüküfeyoahü nindoumbo rareiranî Godîndî hîmboahü moaruwaimborerî arandî,” mehu.

*Fonia hîfîhündî nîmorehî ai Sisasîmbo anîhondümbomarerî
(Matyu 15:21-28)*

²⁴ Sisas ai ranühündambo botîfi haya Tair ngoafîkîmî mahu. Nindou ai ahambo fîfirîndîhorîmboyei yahuhaya worambe mamaru. Nga ai ngîrî dîbo amaru ra dîbondîfiyu. ²⁵ Nîmorehî mamî ahandî nîmorehî nîmorîndî fi-ambe moaruwai nendî nîmarîweimbî ai Sisas ranühî amaru hoafi ra hîmborîmayo. Ranîyo ai nîmehûnou ho Sisasîmbo-so tüküfe ahandî yirîkîmî peyo mamaro. ²⁶ Nîmorehî ranai ana ai-poanîmbo Fonia sîrîhündî Grik hoafeimbîyo. Ranîyo ai Sisasîmbo ahandî nîmorehî nîmorîndî fi-ambeahîndî moaruwai nendî hefoefembohünda hütihütîmarîrî. ²⁷ Sisas ai nîmorehî ranahambo kafeefe hoafi hoafîyundowohü yahuya, “Sîhîrî nîmorî ranaheimbo sesîboatei ndahundürî mbundühumbo anîmbo. Nga awi sîhîrî nîmorîyei-mayo sesî ra yaforîmbo ndahundürümboyefî,” mehuamboyo. ²⁸ Asu nîmorehî ranai hoafîyowohü yahoya, “Adükarî, yînisî, nga yaforî amboanî sesîfondî koambe nîmboeimbo nîmorîyei-mayo sesî bîdîfirî-bîdîfirî ra sahüsîhanei,” mehowamboyo.

29 Asu Sisas ai hoafi yundowohü yahuya, “Se hoafi mayafi ranimbohünda ngafi, nga moaruwai nendi ai sihaf nimir ra hini ngimareandi,” mehu. 30 Nimorehi ranai hihirife ho worambe himboyowane, ahandi nimirindi fiambeahindi moaruwai nendi ai kosi foendühi asu fondi wami mapo.

Sisas ai nindou mamí yafambe asu himboambe moaruwaimbü aboedimariri

31 Raniyo Sisas ai Tair hini ngire haya hu Saidonihü tüküfi mbura hu Dekaporisihü tüküfi haya hu Gariri kurhoe-kimi tüküme fiyu.

32 Sisas ai ranühi nimaruumbe nindou bidifiri ai nindou mamí himbotühifo asu hihindi hoafiyu randeimbi sahorimndei mahei. Raniyei ai Sisasimbo nindou ranahandiwami warí mbinandeandi sei hehi hüti hoafimayi.

33 Raniyo nindou ranahambo nindou afindi ahei mbusümo ahambo yangiri serümündü mahu. Raniyo Sisas ai waribatendi himboambe yimbufihí pamareanda aboedimayafea asu warí boatendifihí ngurí pare mbura nindou ranahandí teifühí pamareandi.

34 Sisas ai sünambe himboyu hafu hanafu afindi hüfoareandühi nindou ranahambo yahundoya, “Efat.” Hoafi ranahandí nimirindi ra ndahuraiane, ‘sübüdühoefi’ yahoane.

35 Raniyo nimehünou ahandí himboambe ai aboediyowohü asu hoafi hihindi hoafiyumarandi ra asükai aboedí hoafimayu.

36 Asu Sisas ai nindou ranaheimbo ranimoatükuní hoeimaríhindi ranahambo nindou ngorümbo yowaní hoafiyopoaní mehu. Ai

aheimbo yowanî mehündürîyosi, nga asu ai ranahambo wataporîmbomarühü hei. ³⁷ Ai hepünehindühî seiya, “Sisas ai munğu-moatükunî aboedî ramareandî. Ai rareandanî himbo tühîfo güreyandüreimbî amboanî ai hîmborîyei asu hoafîkoateyeimbî ai-amboanî wataporîyei marîhündî,” masei.

8

Sisas ai 4,000 nindoumbo sesi masagadürî (Matyu 15:32-39)

¹ Asu ngorüsîmboanî nindou afîndî ranai Sisasîmbo sowahî mafandîhindî ranîyei sesiakoatemaye. Ranîyo asu Sisas ai ahandî süngururü-rundeimbîmbo mborai yahupurî haya hoafîyupurühî yahuya, ² “Ro nindou ndanaheimbo hîpoamboarîhearü. Ai ro-babîdî ngîmî si nîmareimbo wambo asu ai sesiakoateanei. ³ Ro ngîrî wembopo ngoafînambo koandîhehearü, nga ai nafînî himboa wuwurîndei hehi pîndeimboyei. Nga asu bîdîfîrî ana nafî angunîpoedanei,” mehu. ⁴ Asu Sisasîmbo süngururü-rundeimbî ai sîmborî hoafîyomondühî yahomoya, “Sîhîrî ana ngoafî angunanefî. Nga asu dagüdambo bret ra ndahumîndifî hohumbo nindou ndanaheimbo mandahundüra?” mehomo. ⁵ Ranîyu asu Sisas ai düdureapurühî yahuya, “Se nüngunümbî bretîyo sowandümomboemoa?” mehuamboemo. Asu ai hoafîyomondühî yahomoya, “Ro 7 bret sîhehumboanefî,” mehomondamboyu. ⁶ Ranîyo asu Sisas ai bret 7 ra semündü haya

Godimbo hififimaruri. Raniyo asu hifitire mburambo ahambo süngururü-rundeimbimbo bidifiri bidifiri ra yibumareapuri. Asu ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Se bret ra nindou ranaheimbo yimbundunduri,” mehupuri. Raniyo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai rasüngu-marundi. ⁷ Asu süngururü-rundeimbi ai kinhi yahunümbi amboani sowapundümo. Sisas ai kinhi ranahambo Godimbo hihifiruri mburambo asu ahandi süngururü-rundeimbimbo hoafimayupurambo kinhi ra nindou ranaheimbo yibumarunduri. ⁸ Asu muḡuambo nindou ai sesi ra sahusi bodomayei. Raniyo asu bidifiri-bidifiri sesimayo ra 7 wamburi wamburihimarundi. ⁹ Asu 4,000 nindouyei sesi ra masahusi raniyo asu Sisas ai hoafimayundurambo bukuri-mayahindi. ¹⁰ Asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidi botambe fariyafu houmbo Darmanuta hifinambo mahomo.

Farisi ai Sisasimbo sisihimoruri hoeimarüwuri

¹¹ Farisi ai Sisasimbo sisihimofi hoefimbohünda tükuyafu düdumarüwuri. Raniyo asu Sisasimbo düdurüwuruhu yahomoya, “Se Godindi nimorayafi ana, se Godindimayo hepünifeimbi moatükunhi randiwandi,” mehomo. ¹² Asu Sisas ai ḡusüfoambe moaruwairirihü raguambe yare hoafiyuhü yahuya, “Nindou nda nimboe hepünifeimbi moatükunhi hoeifembo düduehindi? Ro anihondumboanahi hoafehanduri, ḡgiri nafuimbo moatükunhi yahurai hoeindihindi,” mehu. ¹³ Raniyu asu Sisas ai Farisimbo yare hininḡireapuri hayambo ndamefiyu. Asu

botambe farifi haya kurihoe barihoei gogoanini mahu.

Farisi asu Herot ahamundi yis ranahambo kafoefe hoafi

¹⁴ Sisasi mbo süngururü-rundeimbi ai bret adükarî semîndî hîfombo mitanîmarundümo. Nga asu mamî yangîrîrurî botambe foarüwuri houmbo sowarîndümo mahîfomo. ¹⁵ Asu Sisas ai ahîni hoafiyupurühi yahuya, “Se Farisi-yomondi asu Herotîndî yis ranahambo hîbadümbö!” mehu. ¹⁶ Nga asu Sisasi mbo süngururü-rundeimbi ai hoafi ranahandi nîmîndî ranahambo wataporîmbomarundî. Ai yaru hoafiyomondühi yahomoya, “Sapo ai hoafîmayu ra bretkoateayefî ranahamboyu hoafîmayu,” mehomo. ¹⁷ Raniyu asu Sisas ai fifîreandî nîni-moatükunîmboemo wataporîmbomarundî ranahambo. Asu Sisas ai düdureapurühi yahuya, “Se ra nîmboe bretkoateayefî ranahambo wataporîmboaru hoangomoa? Awi seana moai hoeirundî asu fifîrundî? ¹⁸ Awi se hîmboarümbü-anemosî, nga moai hoeirundî asu se hîmboambembü anemosî, nga moai hîmboriyomo. Sihîri horombo bretkoateyefühi horombo ro ramarîhendî ra se fifîrundai? ¹⁹ Horombo ro hondahüfeimbi bret 5,000 nindoumbo maseheandî rani-simboani se nüngunîmbi bidîfirî bidîfirî bret wambürîyo wambürîhîmarundî?” Raniyomo asu ai hoafiyomondühi yahomoya, “12 wambürî,” mehomondo. ²⁰ “Asu se fifîru ro bret 7 4,000 nindoumbo maseheandî ra. Asu nüngunümbi bidîfirî bidîfirî bret wambürîyo

wambür+himarundi?” mehuamboyo. Asu ai hoafiyomondühi yahomoya, “7 wambüri,” mehomondo. ²¹ Asu ai yare hoafiyupurühi yahuya, “Awi se moai ra fifirundiyo?” mehu

Betsaidahündi himboatihari mam Sisas ai diiboamariri

²² Betsaida ngoafihü Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo hifomo tüküyafundane asu ahambo sowana nindou himboatihari mam sowarindümo mahifomo. Raniyei ai Sisasimbo fambiheira seihehi hoafimayahüdo. ²³ Raniyu Sisas ai himboatiharimbo warihü kifi hürümündi haya ngoafi hinngirine hena hafani ahandi himboarambe nguri pamariri. Ai kikihirümündühi düdufinduhi yahuya, “Se ngörü-moatükuni amboani hoeirwandai wanio?” mehundo. ²⁴ Asu nindou ranai himboapoyu wakirendühi yare hoafiyuhi yahuya, “Ro nindou bidifiri hoeirheambo-anahi. Nga asu ro hoeirheandani nimi firibadihoai aho nahuraiane,” mehu. ²⁵ Nga Sisas ai asükaiyu ahandi himboarühi wari pamareandi. Asu ahandi himboari ra birimarhoayo. Raniyu asu himboari ahandi ra aboediyowohüyo asu munguambo moatükuni ra aboedi hoeimareandi. ²⁶ Asu Sisas ai worinambo koarherühi yahuya, “Se yowani ngoafina ngamboyafi,” mehu.

*Pita ai Sisasimboya Krais-ani mehu
(Matyu 16:13-20; Ruk 9:18-21)*

27 Nga asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbî babîdî ngoafi Sisaria Firipai ngoafîkîmî adaburo ranühi mahomo. Ranîyomo asu nafînambo homondühi ahambo süngururü-rundeimbîmbo düdureapurühi yahuya, “Wambo didai-ani mbaseia?” 28 Asu ai hoafîyomondowohü yahomondoya, “Bîdîfîrî ai hoafîyeihîya, ‘Aiana Son hundürürandürî-randeimb-ani.’ Asu bîdîfîrî ai hoafîyeihî ‘Aiana Erasais-ani.’ Nga asu bîdîfîrî ai hoafîyeihî, ‘Aiana Godîndî hoafî hoafîyurandeimb-ani,’ masei,” mehomo. 29 Asu Sisas ai düdufîpurühi yahuya, “Asu se wambo nünguru hohoanîmoyomo ro didîyaha?” Nga asu Pita ai simborî hoafîyundühi yahundoya, “Seana Kraisa-anafî, nindou God ai dibonîyunîni hîngîmareanîni nindou aboedambo-fendürîmbohünda,” mehu. 30 Asu Sisas ai hoafîyupurühi yahuya, “Se yowanî nindou ngorümbö hoafîndîmboemo ro nindou nüngunahurayahi ranahambo,” mehu.

Sisas ai ahandî asübusî afîndî semîndühi yîfîmbo hoafîmayu

(Matyu 16:21-28; Ruk 9:22-27)

31 Asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbîmbo yamundeapurühi yahuya, “Nindou Hondü aiana asübusî afîndî ndemündümbui. Asu ahambo ana bogorî nindoumemo, Godîmbo sîhou-rundeimbî bogorîmemo, ahînümbî fîfîrîndeimbîmemo ai ahambo yîboarukondüwurühi hîfokoandüwurîmboemosî, nga ngîmî sindu haya asükai botîndîfîmbui.” 32 Asu Sisas ai

hoafi ra fifirifoare hoafimayupuri. Raniyu asu Pita ai Sisasimbo serümündü hımboranı hu ngınındühıre hoafımarürı. ³³ Asu raniyu Sisas ai hıhırıfi ahambo süngururü-rundeimbimbo hoeireapurühi asu Pitambo ngınındühıre hoafıyundowohü yahuya, “Satan, andai se biyafı. Nga seana Godındı hohoanımo-yopoanı sünguarowandı, nga nındouyafe hohoanımo anandı sünguarowandı,” mehu. ³⁴ Asu Sisas ai nımorehi nındowenihı aheimbo ahandı süngururü-rundeimbı babıdımbı mborai yahündürı haya hümarıhendürı. Ai hoafıyundürühi yahuya, “Nındou düdi ai wambo süngufendırımbo hohoanımoayu ana, ai nındou mamı ahandı nımı keimbı karıhendeimbı semındı ho yahurai ahandı yıfirı ra hınıngınde haya asu wambo süngumbırandıramboane. ³⁵ Nındou düdi ai ahandıhoarı ahandı yangırı ra kıkıharamüdu ana, ahandı yangırı ra awarındıhoemboe. Asu nındou düdi ai aboedı hoafi asu wambohünda ahandı yangırı ra hınıngareandı ana, ai yangırı gedühi nüngumbui. ³⁶ Asu nındou düdi ai munğua hıfı ndanıhünda moatükunı ra asemüdu ana, asu ahandı yangırı nıngombo ra awarındıhoembui asu munğambo moatükunı ranai ngırı fandıherı. ³⁷ Nga asu nındou ranai nını takını madagado yangırı ra simborı sısefembo-hündambo? ³⁸ Asu nımorehi nındowenihı hapondanambe burayei ai Godımbı hınıngırıhorühi wosıhoaforı hohoanımoyei arıhündı. Nga nındou düdıyei ai wambo asu wandı hoafi ranahambo amoanıng-arıhündırı ana, asu ro wandı

Apendimayo himboamupui-randeimbi asu sürühoeimbi sünambeah+ndi nendi babidi kosefi simboani ro aheimbo amboani amoan+ngi-ndihandür+imboyahi,” mehu.

9

¹ Asu Sisas ai hoafi+yundürühi yahuya, “Ro siheimbo an+hondumbo-anahi hoafehandüri, nindou haponda burayei ndanai yifi+koateyei-ambe an+imbo God ngin+ndi hifandarandi ra ngin+ndeimbi kodowan+ hoeind+himboyei,” mehu.

*Sisas+ndi fi ran+poan+imbo tüküme feyo
(Matyu 17:1-3; Ruk 9:28-36)*

² Asu 6 si hoane Sisas ai Pita, Sems asu Son sepur+mündü haya hifi wafu nimoamo ran+wami mahafomo. Ranühi ai-yanji+ri ni+ngomombo Sisas+imbo hoeirüwurare ahandi fi ranai ran+poan+imbo tüküme feyo. ³ Ran+yo asu Sisas+ndi hoeari ranai kifohi ham+nd+imayo. Nga hifi ndan+hündambo nindou ai ngi+ri randeandan+ kifohi yahurai tükündefeyo. ⁴ Ran+yo Erasais asu Moses ai ranühi ahamumbo-so tüküyaf+ne Sisas babidi watapor+yomondühi man+ngomo. ⁵ Pita ai ran+ moatükuni ra hoeire haya hoafi+yuhi yahuya, “Yamundo-randeimbi, ndanühi an+imboefi ranamboani aboedanesti. Nga dago ng+m+ hüründ+humboane, sihambo mam+, Moses+imbo mam+ asu Erasaisambo mam+,” mehu. ⁶ Asu Pita ai moai ni+ni-hoafi hoafi+imbo hohoan+moyu, sapo ngorü yimbu babidi+imbo ai yi+h+imboyomondühi-wambo. ⁷ Ran+yo asu mbur+ngai ai kosi

munguambo gabudimafoareapuri. Asu mburiŋgai-ambeahindi hoafi mamɪ ranai hoafiyohü yahoya, “Nimori nda wandi nimorani ro ŋgusüfo pararihini, ŋga se ahandi hoafi himborindomo,” meho. ⁸ Ŋga Pita, Sems, Son ai himboapomemoyosi, ŋga asu Sisas yangiri ai-babidimbo ranühi manüŋgu. ⁹ Asukai hifi wafuwanipoedi hihiriyafu hanimondühi Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya, “Se yowani nini-hoafi hoafindimboemo nine-moatükuni hoeimarundi ranahambo. Ŋga hibadu ŋgomombo Nindou Hondü ai yifihündi botindifiyuan animbo nimorehi nindowenih ranaheimbo hoafindimo,” mehupuri. ¹⁰ Asu Sisas hoafimayura hohoanimoymo kikihirundühiyomo ahamundihoari simbori ndüwuriyafundühi yahomoya, “Sisas hoafimayu yifihündi botife ra ninea?” mehomo. ¹¹ Asu Sisasimbo düdurüwühi yahomoya, “Nimboe ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi ai hoafiyomondühiya, ‘Eraisa boatei animbo tükündifimbui,’ mehomo?” mehomondamboyu. ¹² Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Aiana anihondumbo anahomo raru hoafeyomo, Eraisa boatei animbo tükündüfi munguambo moatükuni ra diboadondeambui. Ra anihondanesi, ŋga Godindi bukambe hoafi apenigo ranai yare hoafiyowohü yahoya, ‘Nindou Hondü ai asübusi afindi ndemüduani nindou afindi ai ahambo moanipo-ani mbiseimboyei?’ meho. ¹³ Ro siheimbo hoafehandüri, Eraisa ana tüküfimboani. Godindi bukambe hoafi

yare meŋgoro süngu nindou aiana moaruwai hohoanimo rand+himboyei nine-moatükun+ ai refembo hohoan+momaye sūngu,” mehu.

Sisas ai nīmori moaruwai nendi nīmareimbi aboedambomariri

(Matyu 17:14-21; Ruk 9:37-43)

¹⁴ Sisas ai, Pita, Sems asu Son bab+di+imbo süngururü-rundeimbi bi+di+iri sowanambo mahomo. Ai homo hoeirundane ahinümbi hohoanimo fi+irundeimbi ranai Sisasimbo süngururü-rundeimbi bi+di+iri bab+di+imbo hoafi+nambo simbori simbori-memondamboyo nindou afindi ranai ahamumbo wakire meŋgoro.

¹⁵ Raniyei asu nindou afindi ranai Sisas hoeir+hor+ hehimbo hepünehindühi ahambo hi+fi+imbo pi+pi+mayehei hei. ¹⁶ Sisas ai düdufipurühi yahuya, “Se ninimboemo ahinümbi hohoanimo fi+irundeimbi bab+di+imbo hoafi+nambo simbori hoafi+memoa?” mehupuri.

¹⁷ Ahei mbusümo nindou mam+ ai hoafi+yuh+ yahuya, “Yamundo-randeimbi, ro wand+ nindowenih+ nīmori moaruwai nendi ai ahand+ fiambe ni+mar+imbo hoafi+koateyu-marandambo si+hambo sowanambo sahü+indi asihühi.

¹⁸ Asu moaruwai nendi ranai farifendowohü wakifoareran+ hi+in+ piyu yanguri+imbo yahamonafi ngas+ho wuti+puari+yuhü yahafi hiheporiyu arandi. Asu ro sihaf+ sünguru rundeimbi+imbo moaruwai nendi ranahambo raguanambofembo düdumeheapuri, nga ai ngi+r+indi+mo,” mehu.

¹⁹ Asu Sisas ai nindou ranaheimbo hoafi+yundürühi yahuya, “Se ana moai an+hondümbor+hindi. Ro nünğun+imbi+imboyo sebab+idi man+imboaha?”

Asu ro nüngun+mb+imbo s+hei t+ñ+rifo ra mandaham+nd+ha? N+imori ra ndühi sahor+m+ndei sühüsi,” mehündürü. ²⁰ Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai n+imori ra sowaründümo Sisas sowana mah+fomondamboyu moaruwai nendi ranai Sisas hoeirirühi n+imori ranahambo wak+mafoarera hif+n+ piyu h+h+re amoah+rerandühi yangur+imbo yahomonafi ngas+ho wut+puiar+mayu.

²¹ Sisas ai af+ndambo düdurirühi yahundoya, “N+imori nda nüngun+mb+imboyu ndahurai ramefiyuwa?” Asu af+ndi ai yahuya, “Ak+idouyuambe piyu hayamboani raraoyu arandi. ²² Muñguambo si moaruwai nendi ranai n+imori ranahambo haiambe asu h+imoni wak+foarer+ arandi. Se n+n+moatükun+ refemboayafi ana, se h+poambond+wamunühi fand+hawamun+,” mehu. ²³ Asu Sisas ai af+ndambo hoaf+yundühi yahuya, “Se n+imboe hoaf+yafüh+ya, refemboayafi ana, fand+hawamun+ masafa? An+hondümboreandeimbi nindoumbo ana muñguambo moatükun+ ra t+ñ+ümbüyopoani,” mehu.

²⁴ Asu n+mehünou af+ndi ai h+h+fi-h+h+fiyuhü hoaf+yuh+ yahuya, “Ro an+hondümbor+heambo-anah+si, nga se koe wambo fand+hawand+ira an+hondümboreandeimbi,” mehu. ²⁵ Asu Sisas ai hoeireandane nindou af+ndi ranai p+p+yei hei wak+mar+horamboyo asu moaruwai nendi ranahambo hoaf+yundowohü yahuya, “Moaruwai nendi, se nindou ndanahambo rar+woran+ h+imbotüh+foyu asu hoaf+koateyu arandi. Se nindou ndanahandi fiambeah+ndi kod+boawandi, nga asu se asükai yowan+

farifembopoani,” mehundo. ²⁶ Asu moaruwai nendi ranai heiyohüyo nïmorï ranahambo yabadïrani hifïni pïmayuwa yare siherï hayambo makosifoendi. Asu nïmorï ranai yïfi nahurai menguruwamboyei nindou afïndï ranai yïfiyumboani masei. ²⁷ Nga asu Sisas ai nïmorï ranahambo warïhü kifi botïriri hïniŋgïmarira manüŋgu. ²⁸ Asu Sisas ai ahambo süŋgururü-rundeimbi babïdi hafomo worambe nïmarïmombo düduyafundühi yahomoya, “Nïmboe ro moaruwai nendi ra raganambofe-koatemayefa?” mehomondamboyu. ²⁹ Asu Sisas ai simborï hoafïyupurühi yahuya, “Godïmbo didïbafïfenambo anïmbo moaruwai nendi ndahurai ana raganambofe-ndürïmboane,” mehu.

Sisas ai ahandï yïfiyo hefembo botïfe rana-hambo wataporïmbomarandi

(Matyu 17:22-23; Ruk 9:43-45)

³⁰ Sisas ai ahambo süŋgururü-rundeimbi babïdimbo ranï ŋgoafi ra hïniŋgïru houmbo Gariri hifï mbusümo mahomo. Ai ramefundï ra nindou fifïrïndïhimunïmboyei yahomo houmbo didïmoamboemo ranühi mahomo. ³¹ Sisas ai hoafïyupurühi yahupuriya, “Nindou Hondümba ana hïfokoeffimbo-hünda nindouyei warïhündïhorïmboyei. Nga aiana ŋgïmi nïmbïndu hayambo asukai yïfihündï botïndïfimbui,” mehupuri. ³² Asu ahambo süŋgururü-rundeimbi ai hoafi ranahandi nïmïndï ra moai fifïrundi, nga ahambo düdufimbo yïhïmbomaruri.

*Düdi adükarî hamîndayua
(Matyu 18:1-5; Ruk 9:46-48)*

³³ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbî babîdî homo Kaperneam ngoafîhü tüküyafu houmbo worînambo homo mafarîyafundî. Ranîyu asu ranühî nîmarümbo hoafîyupurühî yahuya, “Nîmboe se nafîmbo sîmborî hoafîmemo sînîmoa?” mehupurî. ³⁴ Nga asu moai ahambo süngururü-rundeimbî ai sîmborî hoafîyomondo sapo nafînî sîmborî hoafîmemo ra nindou düdi adükarayu yahomondühî wambo. ³⁵ Sisas ai nîmarümbo ahandî hoafî sowandümo homorundeimbîmbo hoafîmayupurambo mahomo. Ai hoafîyupurühî yahuya, “Nindou düdi adükarî bogorî nindou tüküfemboayu ana, ai ndürîkoatendu haya munğuambo nindouyei moanî ratüpurîyu randeimbî-mbîyuwamboane,” mehu. ³⁶⁻³⁷ Sisas ai nîmorî akîdou serümündü ahamundî mbusümo hînnîngîrîrî warîhü kîkîhîrîmündî nünğumbo yahuya, “Nindou düdi nîmorî akîdou ndahuraimbo wandî sünguna afarîheirü ana, ra wamboane afarîhendîrî. Ai wambo yanğîrîyopoanî, nga nindou düdi wambo koamarîhendîra makosahî ahambo kapeihani,” mehu.

*Nindou sîhefombo moaruwaifemunîkoateayei
ana, sîhefî nğunindanei
(Ruk 9:49-50)*

³⁸ Son ai hoafîyundohü yahuya, “Yamundo-randeimbî, ro hoeirîhundani nindou mamî sîhafî ndürînambo moaruwai nendî hefoaremarandî. Ranîyo asu ahambo yowanî masahundo, nîmboe ai

sihēfi sīrambeahīndiyupoanī sefahumbo,” mehu ³⁹ Sisas ai hoafiyuhī yahuya, “Se yowanīyahondopoanī. Nindou düdi ai hepūnīfeimbi moatükunī wandī ndürīnambo rawareandī ana, ṅgīrī wambo moaruwai hoafundīrī. ⁴⁰ Nindou düdi sihefīmbo moaruwaimbo-femunīkoateayu ana, ai sihefī ṅgunindani. ⁴¹ Ro anīhondūmbo-anahī hoafehapurī. Nindou düdi ai hoeireanīnanī se Kraisīndī-yafanī sīhambo hoe fuyamündī asaganīnī nindou ranai ahandī takīnī hondū ra sūṅgunambo ndemündūmbui,” mehu.

Moaruwai hohoanīmo ai anīhondūmbofe hīfīnambore arandī

(Matyu 18:6-9; Ruk 17:1-2)

⁴² Sisas ai hoafiyuhī yahuya, “Nindou nīmorī akīdou ai wambo anīhondūmboreandīranī asu nindou ṅgorū ai rarīranī moaruwai hohoanīmo sūṅguareandī ana, nindou ranahambo nīmoei pefi hūputūpuimündī mburumbo hoe hohoe afīndambe safoefiyuwani yīfīmbiyuwamboane. ⁴³⁻⁴⁴ Sīhafī watīṅarī ai randeanīnanī moaruwai hohoanīmondafūhī ana, asu kandīhawandī. ṅga warī ṅgorū karīhoayowanī fi bīdīfirī yangīrī koadürūmbo nīṅgombo ra aboedane. ṅga fi muṅguambo hai dīkīrīfekoateyorandeimbi ranambe pifenīnanī hanī ranana moaruwaiane. ⁴⁵⁻⁴⁶ Se sīhafī tīṅarī ai randeanīnanī moaruwai hohoanīmondafūhī ana, kandīhawandī. ṅga tīṅarī ṅgorū karīhoayowanī fi bīdīfirī yangīrī koadürūmbo nīṅgombo ra aboedane. ṅga fi muṅguambo hai dīkīrīfekoateyo randeimbi

ranambe pifin+nani haní ranana moaruwaiane.
⁴⁷ Sihafi himboari ai randean+nani moaruwai hohoan+mondafühi ana, hünd+hawandi. Nga himboari mameimbi yang+riyo hefe God ng+nindi hifandarandi ranambe kefoefe ra aboedane. Nga himboari yimbuimbüyo hefe hai didirifekoate koadürümbo horoweimbi ranambe pifen+nani haní ranana moaruwaiane.
⁴⁸ Asu hai ranambe kimonng+mo nindoumbo asahüsihündiri ranamboani ngiri yifisafindei. Asu hai ahei fi tikirarandüri ranamboani ngiri dikirindifeyo. ⁴⁹ Munguambo nindou ranai ahei fi aboedifemböhünda Godimbo ses+sihefembo namí papar+hindi yahurai animbo hainambo t+ngirifo ndahümündimboyei.
⁵⁰ Namí ana aboedi moatükun-anesi, nga asu namí ranai ahandí aparí ra hiningireandühi wanayo ana, budesowaní aparíkoateayo ra ahandí aparí asükai ngiri koadürü koadüründife hiningindifeyo. Nga se namí aparayo nahurai aboedi hohoanimo süngund+hindi sihei wandafi mamíyei mbusümo,” mehu.

10

*Nimorehi semindihündi hiningife hoafi
 (Matyu 19:1-12; Ruk 16:18)*

¹ Sisas ai raní hifi ra hiningire haya Sudia hifina Sodan hoe ngorü-goesürüni barthoei mahu. Ranühi nindou afindi ahandí süngu tümareandamboyu asu yamundímareandüri ai yaremarandi süngu. ² Farisi nindou bidifiri ai Sisasimbo-so tüküyafu houmbo asu randihuraní Sisas ai boaríbadamündi ngorü

hoafi hoafi+mbiyuwambo yahomo houmbo raru hoeimarüwuri. Ai Sisasimbo düdurüwurihi yahomoya, “Nindou mamî ahandî nîmorehî hîningîfembo ehu ana, asu sîhefi ahînümbî hohoanîmo ranahambo wangeimandîyo?” mehomo. ³ Asu Sisas ai sîmborî hoafiyupurühi yahuya, “Moses ai nîne-ahînümbî hohoanîmo masagapura?” mehu. ⁴ Farisi ai hoafiyomondühi yahomoya, “Moses ai hoafiyuhî yahuya, ‘Nindou ai pepa fihî sürü pande dagadowohü koandîhendani ndemîndî haya ngomboe,’ mehu,” mehomo. ⁵ Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Moses ai hoafi sîhamumbo masîhendî ra Godîndî hoafi hîmbosîhîmo-rîhoemondeimbi memondamboyu hoafi ra masîhendî. ⁶ Horombo hondü God ai munguambo moatükunî nafîrandühîyu nîmorehî nindowenihî nafîmarapîri. ⁷ Ranîmayo-wamboane asu nindowenihî ai ahandî hondafîndî hîningîndeapîri haya nîmorehühîndîfimbui. ⁸ Rananîmbo asu yimbu ai mamî fi tükündafîneamboyafe. Asu nindou ra yimbuyafepoanî, nga mamananafe. ⁹ God ai nindou yimbu ra mamambemareapîrane, nga nindou didai ngîri yikürübündeapîri,” mehu ¹⁰ Süngunambo Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babîdi worambe nîmarîmomboemo nîmorehî semîndîhünda hîningîfembo hoafi ranahambo düdumarüwuri. ¹¹ Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Nindou düdi ai ahandî nîmorehî ra moei yahu haya hîningîreandühî asu nîmorehî ngorü asemüdu ana, ai ahandî weyangîruhüdîdî

ranahambo moaruwaimboreandühi nimorehi sisihimoyuhani. ¹² Asu nimorehi ai nindowenihi hininğireri haya ngorü nindowenihi aserimindo ana, ai-amboani nindowenihi birabiriyohane,” mehu.

*Sisas ai nimoakidoumbo God ai aboedi aboedimbreandüramboane mehu
(Matyu 19:13-15; Ruk 18:15-17)*

¹³ Nindou ai Sisas sowana nimoakidibou ra fufurihümündi tükümehindi ai aheimbo war+ nandifendürimbohünda. Nga asu süngururü-rundeimbi ranai nindou ranaheimbo nğinindimarundüri. ¹⁴ Asu Sisas ai ra

hoeireanda mayoa, ahamumbo nğusüfoambe nimbimayupuri. Asu ai hoafiyuhi yahuya, “Nimoakidibou ra ndühi aheimbo hininğiründüra wambo sowana mbisihüsi. Nga nğiri bobohindündüri. Nga God nğinindi hifandarandi ra nimoakidibou ndahuraiyeiane.

¹⁵ Ro anihondumbo-anahi hoafehandüri. Nindou düdi God nğinindi hifandarandi ra nimori nahirai tüküfekoateayu ana, ai nğiri ranambe kebuai nğü,” mehu. ¹⁶ Asu Sisas ai nimoakidoumbo warihü kikhiramündündüri mbura aheimbo war+ nandearühi God ai aboedi aboedimbreandüramboane mehu.

*Nindou napo afindeimbi
(Matyu 19:16-30; Ruk 18:18-30)*

¹⁷ Sisas ai botifi hayambo hüfuane asu nindou mam+ ranai p+p+yu hu ahandi hanğifoani yimindohonambo mamaru. Ran+yu asu ai düdufih+ yahuya, “Yamundo-randeimbi Aboedi, ro ninüngundiheandühi yangiri+ koadürü

koadürümbo manimboahi?" mehu. ¹⁸ Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahundoya, "Nimboe se wambo aboedi asafindira? Moai nindou didi ai aboedyu, nga God mami ai yangiri ani aboedayu. ¹⁹ Se ahinümbi hohoanimo nda fifrowandi: Se nindou hifokoefepoani, se nimorehi sisihimopoani, se hühbuhünipoani, se nindou ngorümbo tikefe hefe papihofipoani, se nindouyei kaki napo semindimbo tikai hoafipoani. Asu se sifahf meapembo ndondondowapiri," mehu. ²⁰ Asu nindoumayu ranai hoafiyuhi yahuya, "Ro akidouyahambe sini haponda munguambo rani ahinümbi hohoanimo ra himboriya süngurtheambo-anahi," mehundo. ²¹ Sisas ai nindou ranahambo hübudurirühi hipoamborirühi hoafiyuhi yahuya, "Awi se mami-moatükuni mbonimborandifimbo-anafi. Se ngafi mungu-moatükuni asihofefi ra kakifihimbo koandihofefühi ranifihindi kaki ndowandifi. Asu kaki ra napokoatemayei aheimbo dabadüri. Rananimbo sishambo takini sunambe yagodoninimboe. Asu rananimbo se wambo süngundowandiri," mehu. ²² Nindou ranai hoafi ra himboriyu hayambo afindi hohoanimo kapeihi ndamefiyu ai napo afindeimbi-wambo. ²³ Raniyu asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo hübudureapuri haya hoafiyupurühi yahuya, "Nindou napo afindeimbimbo ana tñiyomboane God nginindi hifandarandi ranambe kefoefembo ana," mehu. ²⁴ Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafi ranahambo mahepünafundi.

Raniyo asukai hoafiyupurühi yahuya, “Wandi nimoakidibou, God nginindi hifandarandi ranambe kefoefembo ana tñjümbi safane. ²⁵ Tñjümbi safane napo afindeimbi ai God nginindi hifandarandi ranambe kefoefembo! Nga Kemor ai hoeari kakimbo nir ambe ranambe karefoendi ana, tñjümbiyopoani,” mehu. ²⁶ Asu raniyomo ahambo süngururü-rundeimbi ai afindi hamindi hepünafundühi ahamundihoari simbori ndüwurimefundi. ‘Rawefeyo ana, asu didai yangiri aboedambomandifia?’ ²⁷ Ai ahamumbo hübudureapurühi yahupuriya, “Ndan moatükuni ana ngiri nindou aheihorandihi. Nga God animbo randeambui. God ai-animbo munguambo moatükuni randeambui,” mehu. ²⁸ Asu Pita ai Sisasimbo hoafiyundühi yahuya, “Ro munguambo moatükuni hiningirihu hohu sihambo sünguarihunini,” mehuamboyu. ²⁹⁻³⁰ Ai hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo anihondumbo-anahi hoafehapuri. Munguambo nindou didiyei ai aheingoafi, apodohomani, rehimami, hondafindi, nimori asu nümbüri wambo süngufembo hündambo hiningarihindi ana, ai 100 raniwami nandhi ndahümündeimboyei. Asu ai hifi ndanühi ni boadeiambe ndahümündeimboyei. God ai mungu moatükuni dagadürümbui horombo ai masihehindi ra ngasündhi hehimbo ndahümündeimboyei. Ai wori, apodohomani, rehimami, nimorehi, boagiri nimirakidibou asu nümbüri ndahümündeimboyei. Asu aheimbo moaruwaimbo-ndihindürimboyei, nga ai yangiri

koadürümbo ndahümündeimboyei. ³¹ Nindou afiñdi didiyei ai haponda horomboehindi aiana süngunindeimboyei, nga haponda süngunaye ai-an+ambo horombondahimboyei,” mehu.

*Sisas ai ahandi yifi+ambo ngi+ambo hoafi+mayu
(Matyu 20:17-19; Ruk 18:31-34)*

³² Sisas ai Serusarem+nambo ahandi süngururü-rundeimbi babidi mahafomo. Nga asu Sisas ai horombofi mahafua raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai afiñdi hohoan+mo-memondamboyo asu nimorehi nindowenih+ ahamundi süngu mahahüsi ranai afiñdi hohoan+momaye. Asükaiyu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi sepurimündü haya huh+ ni+moatükun+ ahambo tüküfemboayo ranahambo watapor+mbomarapuri. ³³ Sisas ai

hoafi+yuh+ yahuya, “Hi+mbor+yomo, sihi+ ana Serusarem+namboanefi ahahifi, nga ranüh-an+ambo Nindou Hondü ranahambo ahinümbi hohoan+mo fifi+rundeimbi asu Godimbo sihou-rundeimbiyomondi war+hündüfimbui. Ranan+ambo asu rani nindou ranai Nindou Hondü ranahambo yifi+mbiyuwamboane mbis+imboemo. Asu ranahambo Suda-yafe ndi+foyei war+hündi+hor+imboyei.

³⁴ Nindou ranai ahambo tikifi+ndahündo asu guri tifi+ndahindo ndühümboyei. Asu ahambo har+indi+mondomboemo ndi+fur+imbi moatükun+nambo hifokoandüwurümboemo. Nga asu ngi+mi sindu hayambo-an+ambo asu yifi+hündi asükai bot+indi+fimbui,” mehu.

*Sems asu Son ai adükari tüküfembo
hoafimefani
(Matyu 20:20-28)*

³⁵ Sems asu Son Sebedindi nĩmori yimbu ai Sisasĩmbo-so tükümeFINEANDI. Raniyafani hoafiyafandühi safaniya, “Yamundo-randeimbi, ro sihambo yihoehimbo mamimoatükuni randowandi sehoahoa düduarĩhoanini,” masafani. ³⁶ Sisas ai düdureapĩrũhi yahuya, “Se wambo nini-moatükunimboyafani refepĩrimbo yifirayafana?” ³⁷ Ai hoafiyafandühi safaniya, “Se sihafĩ himboamupuimbo-randeimbi fondi ranĩwami nĩmarifi hifandarandi ana, ro yifirayehi se ndowandifimuni se amarifi fondi ranambe nĩmandefomboane. Nga asu rananĩmbo ŋgorũ ai warĩhondũnĩndu asu ŋgorũ ai kadũdanĩyu mbĩrandamboane,” masafani. ³⁸ Sisas ai hoafiyupĩrũhi yahuya, “Se ana moai fifĩrineandi nĩne-moatükuni se düdueFINEANDI ranahambo. Se asũbusi ro semĩndĩmboayahĩ ra mandowandifaniyo? Asu se ro hundũrayahi yahurai ra hundũrũmandafaniyo?” mehu ³⁹ “Ranana randĩhoamboyehi,” safani hoafimefani. Asu Sisas ai hoafiyupĩrũhi yahuya, “Se tiŋĩrifo ra ndowandũmboemo ro asahamĩndĩhi nou. Asu ro hundũrayahi yahurai se-amboani hundũrũndĩmboemo. ⁴⁰ Awi, ro sihafanĩmbo ŋgĩrĩ yĩnĩ mbĩsahapĩrĩ wandĩ warĩhondani asu kadũdanĩ nĩmarĩmbo ra. Nga bidifĩrĩ nĩndou anĩmbo rani fondi ranĩwami ana nĩmandeimboyei. Rani fondi ranana aheimboyo ndĩndofe hĩniŋgĩmefeyo,” mehu. ⁴¹ Asu sũŋguru-ndeimbi 10 ranai ra hĩmborĩyomo mburumbo

asu Son, Sems ahafanimbo nginindimarupiri.
⁴² Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo muṅguambo mborai yahupuri hürhepuri hayambo hoafiyupurühi yahupuriya, “Suda-yafe ndifo nindou mamî ranahambo dükarihorühiya hifandirandeimbi asei. Se fifirihindi hifandirundeimbi ai ahamundi nginindi ra muṅguambo nindoumbo nafuimbohünda. Asu ahei adükari hamindi horomboyafu homondeimbi, ai ahamundi nginindinambo muṅguambo nindoumbo hifandarundüri.
⁴³ Nga se ranî süngundumboemo. Nga nindou didai adükari tüküfembo ehu ana, ai moanî farîhairandeimbi nahurai mbînüṅguwamboane.
⁴⁴ Nindou düdi ai adükari hamindi tüküfembo hohoanimoayu ana, ai muṅguambo nindouyei moanî ratüpurîyu randeimbi tükümbîfiyuwamboane. ⁴⁵ Mamî yahuraiane, Nindou Hondü ai hifinambo makusu ra nindou ai ahambo farîhefimboyopoanî. Nga ai ahandî yanğiri niṅgo hohoanimo ra nindou ranaheimbohünda hinîṅgîfehü aboedambofendürimboyu makusu,” mehu.

Sisas ai nindou himboatîharî aboedîmarirî

⁴⁶ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo Seriko ṅgoafihü tükümfundi. Ai tüküyafu mburu nindou afindi safî ranîbabidimbo heiane, Bartimeus Timeusindi nimorî himboatîharî kakî napombo moako moakoyu randeimbi ranai nafîkîmî mamaru.
⁴⁷ Ai Sisas Nasaretîhündî akîmî asünu hoafî ra himborîyu haya puküna hoafî karîhoehü yahuya, “Sisas, Defitîndî ahurî, se wambo

hipoamborowandiri,” mehuamboyo. ⁴⁸ Asu Nindou afindi mahei ranai nindou himboatihari ranahambo afoai hoafi kikirandifi masahundo. Nga nindou ranai asukai pukuna hoafi karahoehü yahuya, “Sisas, Defitindi ahuir, se wambo hipoamborowandiri,” mehundo. ⁴⁹ Sisas ai nungumbo hoafiyuh yahuya, “Nindou ranahambo hoafiyahundoani nduhi mbüsünu,” mehuamboyo. Asu nindou afindi ranai himboatihari ranahambo mborai masahundo. Ai hoafiyahundowohü seiya, “Hihifi-hihifi kapeihü botiyafu! Nga Sisas ai sishambo mborai mehu,” masahundo. ⁵⁰ Raniyo nindou himboatihari ranai horipirohoei piyu haya ahandi ngisihari hoeari yare shai haya Sisasimbo sowana mahu. ⁵¹ Sisas ai düdurirühi yahuya, “Ro sishambo nini-nünungufeninimboyo se hohoanimoayafa?” mehundoamboyo. Asu himboatihari ranai simbori hoafiyuh yahuya, “Nindou Yamundorandeimbi, ro asukai himboarinda samboanahi,” mehundo. ⁵² Sisas ai hoafiyundowohü yahuya, “Se anihondumboarowandi rani süngumbo aboediyafimboanafi, nga hafi,” mehundoamboyo. Asu mamihari asukaiyu hoeireandühi Sisasimbo nafisüngu süngumarüri hu.

11

*Sisas ai Serusarem ngoafambe adükari bogori
nindou nahurai tüküme fiyu
(Matyu 21:1-9; Ruk 19:29-38; Son 12:12-15)*

¹ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo Serusarem ngoafikimi akimi tifiirundühiyomo Orif hifi wafuhi Betefage asu Betani ngoafihü tüküme fundi. Ai ahambo süngururü-rundeimbi yimbu koarhepirühi yahuya, ² “Ngoafi gogu anaŋgo ran+nambo ngafani. Se ngoafambe tükündafineandühi dongi hoarifi nindou ai horombo semindi hokoate nim+fihi wof+nambo himond+ndümo hin+ng+indundan+ n+ngowa n+mehünou hoeind+neamboyafani. Se wofi fufur+ind+hene hena ndowand+fan+ dügüfani. ³ Asu nindou mam+ ai s+hafan+imbo düdündüfip+rüh+ya, ‘Nimboe dongi ra sowand+fan+ ahüfana?’ ehu ana, asu se hoaf+ndaf+nandowohü an+imboya, ‘Adükari ai ranambo ratüpur+indu mbunda ngiri amitata koand+hendi,’ mbisafani,” mehu. ⁴ Ai hafan+ hoeir+neandane dongi ranai naf+n+ wor+ naf+tambe kimi himond+rundümo hin+ng+rundan+ man+ngo. ⁵ Ai wofi fufur+heneandane, nindou akimi man+ngomo ranai düdurüp+rühi yahomoya, “Se n+n+nün+ngufemboyo dongi ra wofi fufurar+heneanda?” mehomondambo-yafani. ⁶ Asu Sisas ai hoaf+mayup+r+ süngu s+mbori hoaf+mef+napuri. Ran+yo nindou-memo ranai dongi ra semindi hombo ahafan+imbo yini mehomopiri. ⁷ Ai dongi ra sowand+fan+ hüfan+ Sisas+imbo-so tüküyaf+ne ahafandi hoandar+ hoear+ ra dongiwami manand+neanda ran+wami Sisas ai mamaru. ⁸ Ran+yei nindou af+nd+ ranai ahei ng+s+har+ hoear+ yimünd+bad+hümündi naf+n+ kor+hi hei asu bid+id+if+r+ ai mbeyemü

nahurai hutühümündi korimar̄hi hei. ⁹ Nindou af̄ind̄i ranai pukūna hoaf̄i kar̄ih̄ehindūh̄i seiya,

“God̄imbo h̄ih̄ifi-h̄ih̄ifi-mboane!

God ai nindou Adūkar̄ind̄i ndür̄inambo
asūnu ranahambo aboed̄i
aboed̄im̄bir̄iramboane.

¹⁰ Sihef̄i amoao Defit̄ind̄i s̄irambeah̄ind̄i
adūkar̄i bogor̄i hapondan̄t̄ s̄ih̄ef̄im̄bo
h̄ifand̄iyomun̄m̄boayu ranahambo God
ai aboed̄i aboed̄im̄bir̄iramboane.

God n̄moamo hondū amaru ranahambo h̄ih̄ifi-
h̄ih̄ifi-mboane!”

Buk Song

118:25-26

masei. ¹¹ Sis̄as ai Serusarem̄h̄ü tüküfi haya
hu God̄ind̄i worambe mun̄gu-moatükun̄i
h̄übudura wak̄imareand̄i. Nga asu ndeara
n̄im̄b̄ifembo yanḡir̄imayowamboyo ai ahambo
s̄üngururū-rundeim̄bi ¹² ran̄ibab̄id̄im̄bo Betani
ngoaf̄inambo h̄ih̄ir̄iyafu mahomo.

*Sis̄as ai fik hoandas̄üfo n̄im̄ind̄i nahurai rana-
hambo yowan̄i h̄is̄iyopoan̄i mehu*

(Matyu 21:18-19)

¹² Ngorū sinambo Betani ngoaf̄ih̄ünd̄i
s̄ifomondūh̄iyo, Sis̄as ai wembombomayu.

¹³ Ran̄iyu fik n̄im̄ind̄i ranai ak̄idou an̄gun̄i saf̄i
emündū af̄ind̄i momor̄iyo haya man̄ingowa
hoeimareand̄i. Ai fik h̄is̄i kiar̄ih̄ipo yahu
haya ak̄im̄i h̄imboambo mahu, nga ai moai
h̄is̄i mam̄i amboan̄t̄ kiarowa hoeirir̄i. Ai
emündū yanḡir̄iyo af̄ind̄i momor̄im̄ayo, sapo
ranana fik h̄is̄ambeyopoan̄t̄, nga ran̄im̄bo
wamboyo. ¹⁴ Sis̄as ai fik n̄im̄ind̄i ranahambo
hoaf̄iyundowohū yahuya, “Se yowan̄i
asūkai h̄is̄iyowan̄i nindou ai fik ses̄ipoan̄t̄,”

mehuamboyo. Asu ahambo süngururü-rundeimbî ai hoafi hoafîmayu ra hîmborîmemo.

Sisas ai Godîndî worambeahîndî nindou kakî semîndîmbo ratûpurî ratûpurîmemonda hemoafoareapurî

(Matyu 21:12-17; Ruk 19:45-48; Son 2:13-22)

¹⁵ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbî babîdîmbo homo Serusarem ŋgoafiñhü tüküyafu houmbo Godîndî worîna mahu. Ai hu hîmboyuwane nindou ai ranambe napo kakîfihî sîhou sowandümo raraomarûnda bukûrîmafoareapurî. Ai nindou kakî nandu houmbo sîseru asu nindou nîmarîmo ndu kakîfihî sîhou-marundî ahamundî nîmarîfondî ra hîhîre amoahîmareandî. ¹⁶ Asu ai nindou ranahamumbo Godîndî worî ranî papambe fufuemîndî horambo yowanî mehupurî. ¹⁷ Ranîyu nindou ranahamumbo yamundeapurüñî yahuya, “Godîndî bukambe yare hoafi yowohü yahoya,

‘Wandî worî ana muñguambo hîfîhündî nindou ai ho wambo dîdîbafiñfe worane,’ *Aisaia 56:7, Jeremaia 7:11*

meho. Ŋga se hümbuhüñî nindouyei dîbonapîfe fondî nahurai rawarîhindî,” mehu. ¹⁸ Godîmbo sesî sîhou-rundeimbî bogorîyomo asu ahîñümbî hohoanîmo yamundu rundeimbîyomo ai ranüñî hoafi ra hîmborîyomo houmbo Sisasîmbo hîfokoefimbo nafî kokomarundî. Ai ramefundî ra sapo nindou ranai Sisasîndî yamundîfe hoafi ranîmbo hepünahi marîhündâ ranîmbo yîhîmborurüñî. ¹⁹ Asu nîmbambeahî Sisas

ai ahambo süngururü-rundeimbi babidiimbo Serusarem hiniŋgiru houmbo mahomo.

Nindou düdi ai anihondümbofe hondü anihondümboreandühi didibafefiyu ana, ai ndemündümbui
(Matyu 21:20-22)

²⁰ Ngorü-simboani siambeahi Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidiimbo homondühiyo hoeirundani fik nimini ranai nimbimayo. Ai nimbimayowohü emündü asu ahasihari munguambo yapataparimayo. ²¹ Sisas ai fik nimini ranahambo hoafimayundo ra Pita ai fifire haya hoafiyundowohü yahuya, “Nindou Yamundo-randeimbi hoeiro, fik nimini se hoafimayafindo ranana nimbimayo haya aningo,” mehu. ²² Asu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Se Godimbo yangiri anihondümbondühi. ²³ Ro sihamumbo anihondumbo-anahi hoafehapuri. Nindou mamai ai yimbu hohoanimokoateyuhü nimoei wafu ndanahambo siriwara-ambe karihoefi hanifi ehu ana, ai hoafimayu süngu randifemboe. ²⁴ Ranimboane ro sihamumbo hoafehapuri, se nini-moatükuni semindimbo anihondümborundühi ndahumindemboyefi yahomo houmbo didibafefundühi ana, rani-süngunambo animbo ndowandumboemo. ²⁵⁻²⁶ Asu se botindafu niŋgomombo didibafindafundühi nindou ngorü ai sihambo moaruwai ramareandi ra hohoanimoayafi ana, amboawi mbisafindo. Ranimbo asu God ai simbori sihafi hohoanimo moaruwai ra amboawi mbüsümbui,” mehu.

*Sisasimboya düdi sishambo nginindi
masaganini yahomo houmbo düdumefundi
(Matyu 21:33-46; Ruk 20:1-8)*

²⁷ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo asukai Serusarem ngoafihü tükumefundi. Sisas ai Godindi worambe huane Godimbo sesi sishou-rundeimbi, ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi asu bogori nindou ai ahambosowana mahomo.

²⁸ Ai Sisasimbo düdururühi yahomoya, “Se ndani nginindi ra nahanihündambo sowandifimboyafa? Didandi nginindi nda sishambo masaganinamboyafi ndani ratüpurirawarowanda?” mehomondamboyu.

²⁹ Asu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Roamboani sishamumbo simbori mamidüdufe düdundiheapurimboyahi. Se wambo simbori hoafemondindirana, asu ro ndani ratüpurirratüpurimbo nginindi düdi masendirira hoafindahapurimboyahi.

³⁰ Se wambo hoafiyomondindirana, Son ai nindou hundürüramarandi nginindi ra Godindi-mayoyo, asu hifi ndanühindambo nindou-yomondimayoyo?” mehu.

³¹ Ai ahamundiholari simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Sihiri Godindimayoane asefi ana, ai shefimboya asu nimboe anihondümbofe-koateayomoa? mbüsümbui.

³² Nga sihiri hoafiyefühiya hifinindi nindou-yafemayoane asefi ana, asu munguambo nindou ai fifirihindi Son ai Godindi hoafiyu-randeimbani,” mehomo.

³³ Ranimboyoi hoafiyomondühiya, “Moai fifirihundi,” mehomondamboyu. Asu Sisas ai simbori

hoafi+yupurühi yahuya, “Roamboani düdi nginindi masendiri ra ngiri hoafindahipuri,” mehu.

12

*Nindou moaruwai wain nümbüri
hifandimarundi kafoefe hoafi
(Matyu 21:23-27; Ruk 20:1-8)*

¹ Sisas ai Suda-yei bobogori ranahamumbo kafoefe hoafi hoafi-yuhi yahuya, “Nindou mamai ai wain nümbüri nümbürira mbura ginrimayu. Waini hisi ra bubutükimbohünda hifi ambe kikirra mbura nümbüri ra hifandimbo dago hura hinngimareandi. Nümbüri ra ngorü nindou-yomondi warühi kaki semindi ratüpurimbo hinngire haya ahandihoari anguni hifina mahu. ² Waini ranai hisi-mayowamboyo nümbüri aharambüri ranai ahandi ratüpuriyu randeimbi koamarheirü. Ai nguwan nümbüri ranambeahindi sesi bidifiri mbisabudowa yahu haya. ³ Nga nümbüri hifandimarundi ranai ratüpuriyu-randeimbi ranahambo mburündümo houmbo bubururü mburu nini akidou warambefendokoate koamarhawuri. ⁴ Asu nümbüri aharambürimayu ranai asukai ratüpuriyu-randeimbi ngorü koamarheirü. Ranayo ranahambo amboani mbiro burüwuri mburümbo moaruwai moaruwaimbomarüwuri. ⁵ Asukai ngorü ratüpuriyu-randeimbi koamarheirü. Nga ranahambo hifokoamarüwuri. Asu asukai süngunambo ahandi ratüpuriyomo rundeimbi afindi koamarhepuri. Nümbüri hifandirundeimbi ranai bidifiri buburupuri

koamar+houpuri asu bi+di+fi+ri hi+fokoamarupuri.
⁶ Nindou nübür+ hi+fand+marundi sowana
 koehefembo ra nübür+ aharambürü ahand+
 ŋusüfo parireimbi ni+mor+ yang+ri+yu manüŋgu.
 Nga bi+di+fi+ranambo ahamumbo sowana
 koamar+heirü. Af+nd+ ai hoafi+yuh+ya wand+
 ni+mor+nd+ hoafi ani+mo hi+mbor+nd+imboemo
 yahu haya koamar+heirü. ⁷ Nga nübür+
 hi+fand+marundi ranai ahamundi+hoari si+mbor+
 hoafi+yomondüh+ yahomoya, 'Ndanana nübür+
 aharambür+nd+ ni+mor+ani. Si+hi+ri ahambo
 hi+fokoand+hurüh+ ani+mo nübür+ ra
 si+hefi+mbeyo-wamboane,' mehomo. ⁸ Raniyo
 ni+mor+ ranahambo ki+ki+hi+ründümo mburu
 hi+fokoarüwuri houmbo ahand+ fi+ni+moko ra
 wain nübür+ gi+ni+ri hundüni pimarüwuri,"
 mehu ⁹ Asu Sisas ai düdufi+hi yahuya, "Nübür+
 aharambür+ ranai ni+ni+nü+ngumandea? Ai
 düdü wain nübür+ hi+fand+marundi ra
 hi+fokoand+apurüh+ wain nübür+ ra ŋgorü
 nendambo asükai dagapurümbui. ¹⁰ Awi
 seana Baiborambe hoafi mapeni+ŋgo ra
 hoeimbarund+yopoani. Ai yare hoafi+yowohü
 yahoya,

Kambohoani wor+imboru-rundeimbi ai
 moaruwaiane yahomo houmbo
 mas+hoemo
 ranane asu hapondani wor+ ŋgi+nem+nd+imbo
 bog+mond+ kambohoani+mbofemboayo.

¹¹ Adükari ai ahand+hoari ramareanda
 tüküme+feyoane,

ranane ro hoeir+hundani
 aboed+ham+ndayo," *Buk Song 118:22-23*

mehu. ¹² Suda-yei boboagori nindou
 ranai fi+fi+rundi ahamumboyo rani kafoe+fe

hoafi ra Sisas ai wataporimbomarani. Ranimboyo Sisasimbo ranuhi kikihimindimbo hohoanmomemo. Nga nindou afindi ranaheimbo yhimboyomonduhiyo, raru hiningiruwuri houmbo mahomo.

Takis kaki sai hohoanimo ranahambo Sisasimbo dudumarihori (Matyu 21:18-19)

¹³ Suda-yei bobaagori nindou ranai Farisi nindou bidifiriyomo asu Herotindi nendi bidifiriyomo ahamumbo Sisasimbo sowana koamarihoupuri. Ai tikefe hefemboya Sisas ai moaruwai hoafi hoafimayu yahombo yahomo houmbo mahafomo. ¹⁴ Nindou ranai homo Sisasimbo hoafiyomonduhi yahomoya, “Nindou Yamundo-randeimbi, ro fifirihumboanefi, seana nindoumbo yhimbokoate anihondumbo-anafi hoafiyafi arandi. Seana nindou ndureimbiyei asu ndurikoateyei ranaheimbo moai hohoanimoyafi, nga God yifirayu hohoanimoane nindou yamundo arandi. Asu se nunguro hohoanimoyafa? Romiyafe adukari bogori Sisarimbo takis kaki saimbo ra ahinumbiyo, waniyo? Asu shiri takis kaki saimbo ra ahinumbiyo, waniyo?” mehomo. ¹⁵ Asu Sisas ai ahamundi woshihoafi hoafi ra fifire haya hoafiyuhi yahuya, “Nimboe se wambo refe hoeifendirimbo ehomoa? Kaki hoari mamii sowarundumo sinimo animbo ro hoeindihia!” mehu. ¹⁶ Nindou ranai kaki hoari sowarundumo homo masabudowamboyu dudureapuruhi yahuya, “Nduri asu sisami nda dadae?” mehuamboemo. Asu ai hoafiyomonduhi

yahomoya, “Sisarindane,” mehomo. ¹⁷ Asu Sisas ai hoafi+yupuruh+ yahuya, “Sisarindi moatükunayo ra Sisarimbo ndabudo. Asu God+ndi moatükunayo ra Godimbo ndabudo,” mehuamboemo Sisas+ndi hoafi ranahambo mahepünefundü.

Nindou yifihündi botife hoafi ranimbo Sisasimbo düdumefundo (Matyu 22:23-33; Ruk 20:27-38)

¹⁸⁻¹⁹ Sadyusi ai hohoanimo-yomondüh+ya, nindou yif+yeimbi ai ng+r+ asukai yang+r+ bot+ndahindi yahomo-rundeimbi ai homo Sisasimbo düduyafundüh+ yahomoya, “Nindou yamundo-randeimbi, Moses ai s+hef+imbo ndani ah+nümbi hohoanimo nda sürü pap+marandi. Nindou mam+ ai nimoreh+ semündü haya n+imori+koate nindowenih+ ai y+fayu ana, amonngoandi kai ra ak+id+ ai mb+semündu-wamboane. Rananimbo ahandi amonngoandi fondambe nindou wan+ind+imboemo-hünda n+imori kambir+neandamboane. ²⁰ Mamimbo apodoho mam+ 7 man+ngomo. Amonngo hondü ranai nimoreh+ ra semündü haya n+imori mbuim+nd+koate yif+yuh+yu asu nimoreh+ ahandi ra ran+k+m+n+ndi ak+id+mayu ranahambo hin+ng+mareandi. ²¹ Raniyo nimoreh+ ra asukai ak+id+ ngorü ai semündü haya n+imori kefekoate yif+mayu. Raniyo asukai ak+id+ ngorü ran+k+m+n+ndi ai-amboani mam+ yahurai ramefiyu. ²² Mam+ yahurai apodoho mam+ 7 ranai ramefundü. Raniyo süngunambo nimoreh+ ranai amboani yif+mayo. ²³ Apodoho mam+ ranai

nimorehi ra muṅguambo masowandümo. Nga süṅgunambo nindou ranai yifihündi botifeambe apodoho mamî ranai botindafundühi asu nimorehi ra dadî nimorehi manda?” mehomo. ²⁴ Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se moai Baiborambe hoafi apenṅo ra fifirundi asu Godîndi ṅḡinîndi fifirundi. Ranimboane se mamîkarî hoafayomo. ²⁵ Nindou yifiyeimbi ai asukai yangîrî botehindî ana, ṅḡrî anamîndühi-ndahi asu nimorehühi-ndafu ndühündi. Aiana sünambeahîndî nendî nahurai nîboadeimboyei. ²⁶ Nga nindou yifiyeimbi yifihündi botife ra awi se Mosesîndi buk nîmî akîdou hai imami tüküme feyo ra se hoeimbaruyo? Hoafi sürü mapenṅo ranambe God ai Mosesimbo hoafiyuhî yahuya, ‘Roana Abrahamîndi God-anahî, Aisakîndi God-anahî, asu Sekopîndi God-anahî,’ mehu. ²⁷ God ana yifiyeimbiyei Godî yupoanî. Nga yangîrî nîboadeimbiyei God-ani. Sihei hohoanîmo ana hîhîndi hohoanîmoane,” mehu.

*Godîndi weṅgurühi-ndi ahînümbi hohoanîmo
(Matyu 22:34-40; Ruk 10:25-28)*

²⁸ Ahînümbi hohoanîmo fifireandeimbi ai süfuane Sadyusi ai Sisas babîdîmbo simborî hoafimemo. Ranîyu ai hîmborîyuane Sisas ai ahamundî düdufe hoafi ra simborî aboedî hoafimayupurî. Ranîyu Sisasimbo düdurirühi yahuya, “Ahînümbi hohoanîmo nahanîyo amurî ranahambo ṅgasünde haya adûkarî hamîndayoa?” mehuamboyu. ²⁹ Sisas ai simborî hoafiyundohü yahuya, “ṅgasündeandeimbi ahînümbi hohoanîmo ana ndanane: ‘Israer

se wudɔpoapondɔhi himborɔndei. Adükarɔ mamɔ yangɔrani sɔhefɔ Godayu. ³⁰ Se sɔhefɔ God Adükarɔ ranahambo ŋgusüfoambe muŋguambo, yifiafɔ muŋguambo, hohoanɔmo muŋguambo, ŋgɔnɔndɔ muŋguambo ranambo ŋgusüfo pandɔhorɔ.’

³¹ Ranɔkɔmɔnɔndɔ ahɔnübɔ hohoanɔmoane nda: Se sɔhafɔ wandafɔ mamɔmbo ŋgusüfo pandowandürɔ sɔhafɔ fimbo rawarowandɔ nou. Moai ŋgorü ahɔnübɔ yimbu ndanahafembo ŋgasündeandeimbɔ yangoro,” mehu. ³² Ahɔnübɔ hohoanɔmo fifireandeimbɔmayu ranai Sisasɔmbo hoafɔyundohü yahuya, “Nindou Yamundo-randeimbɔ, se hoafayafɔ ra aboedane. Anɔhondane moai ŋgorüpoanɔmbo God nŋgu, ŋga Adükarɔ God mamɔ yangɔrani anŋgu. ³³ Ranɔmboane Godɔmbo ŋgusüfoambe muŋguambo, fifɔrɔfe muŋguambo, ŋgɔnɔndɔ muŋguambo ranambo ŋgusüfo pefembo asu wandafɔ mamɔmbo ŋgusüfo pefembo sɔhefɔ fimbo rawehundɔ nou randɔhumboane. Sɔhɔrɔ yimbu hohoanɔmo ra rawarɔhundɔ ana, Godɔmbo sesi muŋgu mandɔfe asu nɔnɔhondɔ hɔfɔkoefe mandɔfe sɔhefe ra ŋgasündeamboane,” mehu.

³⁴ Sisas ai hoeireandane ndore fifireandeimbɔ hoafɔ simborɔ hoafɔmayuamboyu ai hoafɔyuhɔ yahuya, “Se God ŋgɔnɔndɔ hɔfandarandɔ ra akɔmɔsafɔ anɔmbafɔ.” Sisas ai yare hoafɔmayua amurɔ ranai ahambo düdufe hoafɔ hoafɔmbo yɔhɔmbomemo.

*Sisas ai düdi Krais-ayu yahu düdumefiyu
(Matyu 22:41-46; Ruk 20:41-44)*

³⁵ Sisas ai Godɔndɔ worambe nindou yamundearühɔ düdufɔhɔ yahuya, “Nɔmboe

ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi ai Krai, nindou ra God ai ahandi nendambo aboedambofembo kamafoariri, ranahambo Defitindi nimor-ani ehomoa? ³⁶ Yifiafi Aboedi ai Defitimbo hohoanimo masagadowa hoafiyuhi yahuya,

‘Se wandi warihondü warani nimandifi ngafimbo shafi hürütümbi ra shafi hoarehi hiniñgindiheapuri-mboyahi,’

Buk Song 110:1

mehu ³⁷ Defit ai Kraiimbo Adükari yahundo-marandi, asu nüngunde ahandi nimori mandü-a?” mehu.

*Sisas ai ahinümbi hohoanimo
fifirundeimbo ahini hoafimayupuri
(Matyu 23:1-36; Ruk 20:45-47)*

Nindou afindi ranai yangorimbo Sisasindi hoafi himborembo hihifi-hihifimayi. ³⁸ Ai yamundeandürühi yahuya, “Ahinümbi hohoanimo fifirundeimbo hibadihumbo. Aiana war hoandarümbi hoeari yihuruyo hefe maketambe howani nindou ai ahiniyeih hihifi-mbirihümüni yahomomboanemo hohoanimoemo. ³⁹ Aiana rotumbo-hünda rotu worambe asu sesesambe ra weangurühindi fondiwami wagabe nimarimboanemo hohoanimoemo. ⁴⁰ Aiana nimorehi kaisahoabedi ranaheimbo woshihoafori hoafiyomondürühi ahei wori kosiründümo asu tikarhoumbo hoandari hamindi didibafiyafu arundi. Ranimbo-hündambo animbo papi hoafi yibobofeambe ahamumbo ana tñirifo ra moaruwai hamind-animbo ndimboe,” mehu.

*Nimorehi napokoate Godindi kaki masihendi
(Ruk 21:1-4)*

⁴¹ Sisas ai Godindi worimbo kaki hipiri fikimi nimarwane nimorehi nindowenihi ai hipiri ranambe hei kaki mafoarhindi. Nindowo kaki afindeimbi ranai afindsafi hipiri ranambe hei mafoarhindi. ⁴² Asu nimorehi napokoate kai ranai hamburi kaki yimbu toea sepirimindi ho hipiri ranambe mafoarepiri. ⁴³ Sisas ai ahambo sungurururundeimbimbo mborai yahupuri gugureapuri haya hoafiyuhi yahuya, “Ro sihamumbo anihondumbo-anahi hoafehapuri. Nimorehi kai napokoate kaki Godindi wori hipirambe masihendi ranana napo afindeimbi masihendi ranhambo ngasundeamboane. ⁴⁴ Nindowo napo afindeimbi ranai ana ahei adukari mbegorinduri, nga akidou mafoarhindi. Nga nimorehi kai napokoate ranai ana ahandi sesi pemimboyoweimbi-mayo ranayo mungu masihendi,” mehu.

13

Sisas ai Godindi wori bireboemboe mehu

¹ Sisas ai Godindi wori hininjire tukufiyuane ahandi sungurururundeimbi mamai ai hoafiyuhi yahuya, “Nindowo Yamundo-randeimbi, wori aboedi safi asu nimoei adukari ra hoeiro,” mehundo. ² Sisas ai simbori hoafiyuhi yahuya, “Se wori afindi ndanahambo hoeiarowandi. Ngiri nimoei mamai amboani ngorundiwami nanjo, nga hifitireboai pindimboe,” mehu.

*Sisas ai tiŋriŋifo afindi tükündifemboe mehu
(Matyu 24:3-14; Ruk 21:7-19)*

³⁻⁴ Sisas ai Orif hifi wafuambe nimarü himboyuane, Godindi wori ai anguni goagu mafondaro. Asu Pita, Sems, Son, Andru ai yangri masifomo. Ai sifomo Sisasimbo düdurüwurühi yahomoya, “Hoafiyafimuni ranimoatükuni ra nüngusumboani tükümandifea? Asu nini-moatükuni boatei tükündifemboe mbisefi fifirimandihua?” mehomondamboyu. ⁵ Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se hibadumbo, nga nindou mam sihamumbo wosihofori hoafindapurumbui. ⁶ Nindou afindi ranai ngomo wandi ndüri dukandundühiya, ‘Ro nindou rananahi nda,’ mbisimo houmbo nindou afindi wosihofori hoafindundürimboemo. ⁷ Asu se yifiarindimondani himborindimondühane, asu yifiari hoafi yangri angunipoedi himborindimondühane ra se yowani afindi hohoanimondimboemo. Rani-moatükuni ra tükündifemboesi, nga asu rani-moatükuni tükefeyo ranahambo awi bidifiranambo siane yahopoani. ⁸ Hifi-hifi ranai simbori yifiarindomböe. Asu adükari bogori nindouyafe nendi ranai simbori simborindimboemo. Hifi bidifiri ranifih sesi ai wanindimboe asu hifihe ranai tükündifemboe. Munguambo moatükuni ranana nimorehi ai nimori wakemindimbo yaho haya asübusi boatei asemindo nahuraiane tükefeyo. ⁹ Ranisimboani animbo se hibadumbo. Ai sihamumbo mbundüpundümo houmbo kansiriyafe himboarühi papi hoafindüpürimboemo. Asu Suda-yei rotu worambe bubundüpürimboemo.

Wambo sünguna ahamundi adükari bogori asu hifandirundeimbi ahamundi himboahü niŋgomboemo. Nga refeambe animbo Aboedi Hoafi ahamumbo wataporimbondüpurü. ¹⁰ Nga bîdîfiranambo si ranai tüküfekoateyoambe nindou muŋguambo ranai aboedi hoafi ra himborindei hehimbo animbo. ¹¹ Sihamumbo mbundüpondümo houmbo kotambe ndowapundümo ŋgomondani se yowani nini hoafi hoafimandefi yahoeffembo yihimboyopoani. Moani rani-simboani hamindi animbo se hoafimbo ra God ai horindeapurümbui. Asu ŋgiri se sihamundihoari wataporimbondüdi, nga Yifiafi Aboedi ai-animbo wataporimbondamboe. ¹² Nindou ai ahamundi amonjo mamü asu akohoandambo papi hoafindüpurü mbundumbo hifokoeffepurimbo hoafindiimboemo Asu afindi ai mamü yahurai randeambui. Asu nimori ai ahandi hondü afindambo moaruwaimbondeapirühi nindoumbo hoafinduanü hifkoandüpirimboemo. ¹³ Wambohünda muŋguambo nindou ai sihamumbo moaruwaimbo-ndhipurimboyei. Nga asu didiyeyi moanane sei ŋginindi animboei hei ana, God ai aboedambo-ndearümbui,” mehu.

*Moaruwai hamindi moatükunü tükündifemboe
(Matyu 24:3-14; Ruk 21:7-19)*

¹⁴ Sisas ai hoafiyuhi yahuya, “Se hoeindundanü moaruwai hamindi moatükunü sürühoeimbi fondiwami niŋgomboe. Nindou düdi ndani hoafi nda ritimarandi ana, ai fifirimbireandamboane. Rani-simboani nindou Sudia hifihü animboei ai nimai fefoehi hehi hifi wafuanambo

mbihahüsiamboane. ¹⁵ Asu nindou ai woriwaminindi akusifoendi ra ai yowaní ahandí napo fufoemindimbo worinambo keboembui. ¹⁶ Asu nindou düdi nümbürambe anüngu ranai yowaní ahandí waríhoandarí hoearí semindimbo ngumbui. ¹⁷ Ranisimboani nimorehí warandühumbanei asu n+morí kehureimbanei aiana hípoanímboembouanei. ¹⁸ Se Godimbo dídibafíndafundani animbo rani-moatükuní ranai ngísíharí afíndí tüküfeyoambe tüküfekoatembeyo-wamboane. ¹⁹ Nimboe sapo rani-simboani animbo moaruwai hamíndí tíñírífo tükündífemboe. God ai weangurühí munngu-moatükuní nafírandambe moai yahurai tíñírífo tüküfeyo, asu süngunambo amboani ngírí yahurai moatükuní tükündífeyo. ²⁰ Asu Adükari ai tíñírífo ranahambo bodífoahüfe kíkemíndíkoate mbeimbonana munnguambo nindou ranai ngírí aboedamboyahíndí. Nga nindou ai wandanei yahu díboníyu híñíngímareandürí aheimbo hohoanímóndandürühí bodífoahünde kíkíndeambui. ²¹ Ranisimboani nindou mamí ai síheimbo hoafíndündürühíya, 'Hoeiríhi, Krais ini nda,' mbíseianíyo asu 'Hoeiríhi, ini goagu ra,' mbíseianí se yowaní aníhondümbófepoani. ²² Nindou bídífirí ai ngomo tíkandu houmbo anímboya, 'Ro nda Krais-anahí,' asu 'Ro Godíndí hoafí hoafíya ríhandeimbanahí,' mbísímo hou hepünífeimbi moatükuní randumboemo. Ai rarumbo-mbembonana God ai nindou díboníyundüreimbi ranaheimbo tíkai hoafíyomondürí. ²³ Ranímboane munngu-

moatükunî tükefeyo ra se hîbadîhümbo, nga munḡuambo moatükunî tüküfekoateyoambe ranahambo hoafayahapuri,” mehu.

*Süḡgunambo Nindou Hondü ai kudümbui
(Matyu 24:29-31; Ruk 21:25-28)*

²⁴ Sisas ai hoafiḡyuhî yahuya, “Ranî-moatükunî ranai tükündife hayambondoanî anîmbo, hüfihamîndî ai nîmbîranî ndamîndîmboe asu amoamo ai ḡḡrî sindu.

²⁵ Mupui ai sünambeahîndî firîbadeboai pütapîndowohü asu munḡuambo sünambeahîndî ḡḡnîndî moatükunî ranai fifîmîndîmboe. *Aisaia 13:10, 34:4*

²⁶ Ranîsimboanî anîmbo nindou ai hoeindîhoranî Nindou Hondü ai mburîḡḡaiwamî nanḡu haya ahandî hîmboamupuimborandeimbî ḡḡnîndî kapeihî kudümbui.

²⁷ Ranîsimboanî anîmbo ai sünambeahîndî nendî koandîhepuranî ḡḡomo nindou God ai dîbonîyundüreimbî ra hîfî ranahandî yimbuyimbu hîmboranîpoedî gugurînduwurümboemo. Ai hîfî ranühî fufundündîmo ḡḡomombo sünü hîfî fondeandambe ḡḡomo tükündafumboemo,” mehu.

*Se süfurî nîmîndî ranahambo fifîrîndîhindî
(Matyu 24:32-35; Ruk 21:29-33)*

²⁸ Sisas ai asükai hoafiḡyuhî yahuya, “Se süfurî nîmîndî fifîrîndündî. Nîmî ranai emündü fofoyo ana, se fifîrundî ra ndeara hoembo akîmî tüküfembo yahomboane. ²⁹ Mamî yahu-raiane, se hoeindundanî munḡuambo moatükunî

tükefeyo ra se fifirindundi, Nindou Hondü ai ngirir amitata kudu, nga ndeara yipuri kimanianungu. ³⁰ Ro sihamumbo anihondumbo-anahi hoafehapuri. Bidifiri nindou hifi ndanühi aniboadei ranai yifikoateyeiambe animbo ranimoatükunir ra tükündifemboe. ³¹ Hifi asu sünu ana awarindihoeboe, nga wandi hoafi ana ngirir awarindihoyayo, nga wani,” mehu.

Nindou mamir ai-amboanir moair Adükair air tüküfembo sir ra fifireandir

(Matyu 24:36-44)

³² Sisas air asükair hoafiyuhir yahuya, “Nindou mamir air-amboanir moair ranir-moatükunir tüküfemboayo sir ra fifireandir. Sünambeahindir nendir amboanir moair fifirundir asu Nimorir air-amboanir moair fifireandir, nga Afindir air-yangirani fifireamboayu. ³³ Se hibadumbo niringomo, nimboe sapo ranir-moatükunir tüküfembo ra se moair fifirundir. ³⁴ Ranana nindou mamir air ngorügoaninir hombo yahu haya, ahandir ratüpuriyomorundeimbimbo hibadündir yahu haya ratüpurir yimbureapurir mbura nindou yipurir hifandira-randeimbimbo yipurir wudipoapondo hibadandir ehu nahurairane. ³⁵ Ranimbo-animbo se hibadumbo nimandümor, ninir simboanir worir ahambürü ranair tükümandifi, ra se moair fifirundir. Air nimbambe tükümandifiyo nimbir mbusümbombomandüyo, siambeahimandüyo ra se moair fifirundir. ³⁶ Asu air nimehünou tükündüfi hoeindeapurandir asu se apomboemo. ³⁷ Ndanir hoafir ro sihamumbo hoafehapurir ra, muḅguambo nindoumbo kapeih-anahir, nga se hibadihumbo nimandei,” mehu.

14

Sudayafe bogorî nindou ai nüngundîhu Sisasîmbo mbundîhurîmîndefî hîfokoamandîhurî mehomo

(Matyu 26:1-5; Ruk 22:1-2; Son 11:45-53)

¹ God ai Israerîmbo Aboedambo-mareandûra aboedî manîmboei si (Pasofa) asu bret yisîkoate sesîmbo si ra tüküfembo yimbu si manîngo. Raniyo Godîmbo sihou-rundeimbîyomo asu ahînümbî hohoanîmo yamundurundeimbî ai Sisasîmbo kîkîhimündî hîfokoefimbo hohoanîmomemo. Raniyo ai hoafîyomondühi yahomoya, “Sîhîrî nîni-süngundîhu Sisasîmbo wosîhoaforî hoafî ndîhurî mbunduhu kîkîhindîhurîmîndefî hoahu hîfokoamandîhurî,” mehomo. ² Ai hoafîyomondühi yahomoya, “Sîhîrî adükarî sihi ana refepoanî, nga nindou ai ngînîndîndeihî sihefî mbusûmo yifiarî botîndîhimboeyi,” mehomo.

Nîmorehî mamî ranai Sisasîndî mbîrowamî fisînarümbü moatükunî kamareandî

(Matyu 26:6-13; Son 12:1-8)

³ Sisas ai Betani ngoafîhü Saimon horombo mîmanîho masîmeimboyoweimbî ahandî worambe mamaru. Sisas ai nindou ranahandî worambe sesühi nîmaruane, nîmorehî mamî ai nîmoei hîpîrambe sanda aboedî fisînarümbü kaki afîndî fihî semîndeimbî semîndî haya tüküme Feyo. Raniyo Sisas ai sesühi nîmaruane ai hîpîrî ra boborehaya sanda ra ahandî mbîrowamî kamareando. ⁴ Nga asu nindou bîdîfîrî mamarûmo ranai

nginindiyomondühi simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Nimboe sanda ra yatiki-ri-yatiki-ri aranda? ⁵ Nindou ai sanda ra kakinambo mbasahümundi-mbonana 300 kak hoarinambo animbo sahümundih kak ra nindou napokoateyeimbimbo sahündüri,” mehomu. Ranimboemo ai nimorehi ranahambo nginindimarundi. ⁶ Nga Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Nimorehi ra ambe, nga nimboe se ahambo nginindarunda? Ai aboedi moatükuniyo wambo ramareandi. ⁷ Nindou napokoateyeimbi ana muṅguambo si sebabidimbo nimandeimboyei. Se nini-simboaniyo aheimbo fehefendürimbo hohoanimoayei ra fandihendüri. Nga ro ana ngiri muṅguambo si se-babidimbo nimboahi. ⁸ Nimorehi ndanai nini-moatükuniyo ai refembomayo raniyo ramareandi. Ai wandi fi sandanambo hundürümarandi ra yifindahani hifikefendürimbomayo ranimboyo rani boatei ramareandi. ⁹ Ro sihamumbo anihondümbonahi hoafehapuri, muṅguambo hifi aboedi hoafi ra wataporimbondundühi nimorehi ai ramareandi ranahambo hoafindimonda ahambo hohoanimondeimboyei,” mehu.

*Sudas ai Sisasimbo bobogori nindouyomondi warihündihinimboeahi mehu
(Matyu 26:14-16; Ruk 22:3-6)*

¹⁰ Ranisimboani Sisasimbo süngururü-rundeimbi mam Sudas Iskariot ai Godimbo sihou-rundeimbi sowana Sisasimbo ahamundi warihüfimbo mahu. ¹¹ Godimbo sihou-rundeimbi ai rani hoafi ra himboriyomo houmbo hihifi-hihifiyomondühi Sudasimbo

bidiñiri kaki segodombo hoafi memo.
Raniyo Sudas ai Sisasi mbo ahamundi
warihufimbo ninungumandithe yahuhayambo
hohoan momayu.

*Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi
babidimbo sesesimemo*
(Matyu 26:14-16; Ruk 22:7-14, 21-23; Son 13:21-30)

¹² Bret yisikoate sesimbo si ranai weangurühi
tükumefeyo. Rani simboani ra Pasofa
sipsip nimir sesimbohünda hifokoarhi
arihündi. Asu Sisasi mbo süngururü-
rundeimbi ai düduyafundowohü yahomoya,
“Se hohoan moyafani ro sesesimbo ra
sihambo nahü ngefi didiboado-mandihunda?”
mehomondamboyu. ¹³ Asu Sisas ai ahambo
süngururü-rundeimbi yimbu koarhipirühi
yahuya, “Se adükari ngoafinambo ngafani.
Ranühi nindou mamie hoe hipirambe ndemündü
haya nafini düdi tükündüfimbui. Ahambo
animbo se süngundiniri. ¹⁴ Se hoeindinerani
nini-worinamboyu afarifiyu ra se wori
aharambüri ranahambo düdundafineandühi
animboya, ‘Nindou yamunde-randeimbi ai
düdufihiya, ‘Wori nahanambe Pasofa si sesi ra
sesesimandefi?’ mehuamboanehi,’ mbisafani.
¹⁵ Rananimbo adükari nimoamondi wori
nafirindümo hininngimarundi ra nafuindümbui.
Ranühi animbo se sesi ra sindindineandi,”
mehu. ¹⁶ Süngurineri-rinandeimbi ranai
hafani ngoafi ranühi hoeirineandane,
mungu-moatükuni ai hoafimayu süngure

mengoro. Ranıyo ranühi sesesimbo sesi ra sindimarineandi. ¹⁷ Ndeara nımbıhoafı-mayoamboyo Sisas ai ahandı süngururü-rundeimbı 12 ranıbabıdımbo mahomo. ¹⁸ Ai sesi sowasümondühi nımarımombo Sisas ai hoafıyupurühi yahuya, “Ro sıhamumbo anıhondumbo-anahı hoafehapurı. Nindou mamı seambeahındı anımbı wambo hürütümbı nindou-yomondı warıhündeandırimbui. Nindou ranai hapondanı ro-dıbombo sesi asesu,” mehu. ¹⁹ Süngururü-rundeimbı ranai ranı hoafı ra hımborıyomo houmbo ıgusüfoambe moaruwaimarapurı. Ranıyo mamai mamaiyomondühi düdururühi yahomoya, “Awi rombayahıpoanı?” ranıranımemo. ²⁰ Sisas ai hoafıyupurühi yahuya, “Nindou ranana seambeahındani. Ai bret semündü haya rodıbo hıpirambe afoarıhoandı. ²¹ Anıhondane Nindou Hondü ai yıfımbıyuamboane. Baıborambe hoafıyohüya, yıfındümbui, meho süngu. Nga nindou düdi Nindou Hondü hürütümbı nindou-yomondı warıharırı ranai hıpoanımbıembouani. Mamıharı hondı ai ahambo ana wakemündıkoate mbeyowamboyo.” mehu.

Sisas ai ahambo süngururü rundeimbımbı wain hoe asu bret masagapurı

(Matyu 26:26-30; Ruk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

²² Sowasümondühi nımarımombo Sisas ai bret semündü hıfıtıre Godımbı hıhıfırırı mbura ahambo süngururü-rundeimbımbı yımbumareapurı. Asu ai hoafıyupurühi yahuya,

“Se sowandümo, nga nda wandi fi safane,” mehu. ²³ Asukai wain hoe kapambe semündü Godimbo hihifiruri mbura masagapura ai munguambo masimindimo. ²⁴ Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Nda wandi horane God hoafi fframündü masihendi ra ngineminimbo. Wandi hori karefoendi ra munguambo nindoumbo fehefembo-hündamboane. ²⁵ Ro sishamumbo anihondumbo-anahi hoafehapuri, Ro ngiri asukainda wain hoe ndimindihhi, nga moani nga ngambo God nginindi hifandarandi ranambe simbori wain hoe ndimindimboyahi,” mehu. ²⁶ Ranayo herü mam herüyomondühi adukari ngoafi ra hinngiru houmbo Orif hifi wafuanambo mahafomo.

Sisas ai Pitamboya ai wambo daboadi hihirindeandirimbui mehu (Matyu 26:31-35; Ruk 22:31-34; Son 13:36-38)

²⁷ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya, “Se munguambo sishamundi anihondumbofe hinngindumboemo. Nimboe sapo Baiborambe yare hoafiyowohü yahoya,

‘Ro sipsip hifandirandeimbi nindou hifokoandihina asu sipsip ai buküründahimboyei,’ *Sekaraia 13:7*

meho. ²⁸ Nga yifihündi botindahe hehea roboakor Gariri hifinambo ngümboyahi,” mehu ²⁹ Pita ai hoafiyundühi yahuya, “Munguambo nindou ai sishambo anihondumbofe hohoanimo ra hinngindumboemo. Nga roana ngiri hinngindihianini,” mehu.

30 Sisas ai hoafi+yundühi yahuya, “Ro sihambo anihondumboanahi hoafehanini, ndani nimbokoani kakaro ai yimbumbo hoafikoateayuambe animbo se ngimimbo hoafindafüh+ya, ro moai ahambo fifirihini mbisamboyafi,” mehundo. 31 Nga Pita ai hoafiyuhi yahuya, “Ro ngiri moai fifirihini mbisahi, nga sedibo yifindamboyahi,” mehuamboemo. Asu bidifiri süngururü-rundeimb+ ai-amboani mam+ yahurai hoafimemo.

*Sisas ai Getsemanih+ Godimbo didibafimayu
(Matyu 26:36-46; Ruk 22:39-46)*

32 Ai homo Getsemani seiarihündi ranühi tüküyafu ahambo süngururü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya, “Se ndühi nimandümo, nga ro Godimbo didibafinda samboanahi,” mehupuri. 33 Asu ai Pita, Sems, Son ahamumbo yangiri sepurimündü haya mahu. Raniyu asu Sisas ai ngusüfo pukiririhü ngusüfoambe moaruwai hohoanimomariri. 34 Raniyu hoafiyupurühi yahuya, “Wandi ngusüfoambe pukirandirühi yifimbo yangirayahi. Nga se ndühi ndondu nimandimo hibadündi,” mehu 35 Ai akidou sühüfi hu hifini amoembü amoearumbo nafi yagodohü ana, tñirifo ra gübüsimbifoareandra yahu haya didibafimefiyu. 36 Ai ndare didibafihih+ yahuya, “Ape, wandi Ape, se yifirayafi ana wambo tñirifoembü moatükuni ra raguanambo-ndowandi. Nga se yowan+ wandi yifiri süngufepoani, nga sihaf+ yifiri süngundowandi,”

mehu ³⁷ Ai hihirifi hu himboyuwane ahambo süngururü-rundeimbi ranai mapomondamboyu. Ai Pitambo hoafiyundowohü yahuya, “Saimon, se apafühiyafi? Asu se awi mamî awa amboanî yangirî nîmarîmbo ra waniyo?” mehu. ³⁸ Asu ai hoafiyupurühî yahuya, “Se hibadu niŋgomombo didibafîndafundî, ŋga sihamumbo refe hoeifepurîmbo tükündîfeyoanî pîndîmboemo. Anîhondane, ŋgusüfo ana refembo hohoanîmoayosî, ŋga fiane nîmborayo,” mehu. ³⁹ Asükai Sisas ai hihirifi hüfo weaŋgurühî didibafîmefiyu nahurai didibafîmefiyu. ⁴⁰ Ai asükai hihirifi hu himboyuwani ahambo süngururü-rundeimbi ai yapombo himbomarapura mapomo. Raniyo yangirîmareapura, asu moai nîni-hoafi ahambo hoafîmbo fifîrundî. ⁴¹ Sisas ai asükai ŋgîmî noufimbî hihirifi sünî himboyuwane ahambo süngururü-rundeimbi ai apusîmemo. Raniyo hoafiyupurühî yahuya, “Awi se fiharu apomomboemo? Ndearambo rani-moatükunî ranai tüküfehü Nindou Hondümbö moaruwai hohoanîmoyomondeimbi-yomondî warîhü-rüwurîmboanemo. ⁴² Hoeiru, nindou-yomondî warîhüfendîrîmbo nindou-mayu ranai tüküfimboani. Ŋga botîyafu houmbo ŋgefo,” mehu.

Sisasîmbo mbumaründümo

(Matyu 26:47-56; Ruk 22:47-53; Son 18:3-12)

⁴³ Sisas ai wataporîmborandühî nünguane Sudas süngururü-rundeimbi 12 ambeahîndî

mami ai tüküme fiyu. Godimbo sesi sihou-
 rundeimbi bogori nindouyomo asu Suda-
 yafe bogori nindouyomo ranai nindou
 afindi safi ranahamumbo koamarihoupura
 pisao yihimindi asu nimihari fufuründümo
 houmbo ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi
 babidimbo mahomo. ⁴⁴ Nindou sapo Sisasimbo
 nindouyomond warihüfimbomayu ranai nindou
 afindi ranahamumbo dibo hoafiyupurühi
 yahuya, “Nindou ro wakikihindihünani
 animbo aiani, nga se ahambo mbundürindimo
 houmbo ndondu hibadüri ngomo,” mehupuri.
⁴⁵ Raniyo Sudas ai nimehünou hu Sisasimbo
 hoafiyundowohü yahuya, “Yamundo-
 randeimbi,” yahuhü wakikihimarüri. ⁴⁶ Raniyo
 nindou ranai Sisasimbo wariyomo homo
 mbumaründümo. ⁴⁷ Nindou akimi burimemo
 ranambeahindi mami ranai ahandi pisao
 hüramündi haya Godimbo sihai-randeimbi
 adükar bogorindi ratüpurüyu randeimbimbo
 harimeindo. Raniyo ahandi ngorü himbo hoeari
 mafoafoareando. ⁴⁸ Asu Sisas ai hoafiyupurühi
 yahuya, “Se pisao asu nimihari fufuründümo
 houmbo wambo kikihemindirimbo masifomo
 ra hümbugünümbi nindoumbo kikihimindimbo
 nahuraianemo. ⁴⁹ Ro si mamami-rihandühi
 seabidimbo nimarimbo Godindi worambe
 nindou yamundiharü marihandü ra asu se moai
 wambo kikihiründümondüri. Nga Baiborambe
 hoafimayo ra anihondü tükümbifeyoamboane,”
 mehu. ⁵⁰ Raniyo ahambo süngururü-rundeimbi
⁵¹⁻⁵² Nindou hoarifi mami ai kifohi hoeari

yangiri güde haya Sisasimbo süngumarüri hüfu. Asu ahambo kikihirundümondane hoeari yangiri kikihirundümonda safi yangiri mafifoendi.

Sisasimbo kansiri yomondi himboahü papi hoafimarihori

(Matyu 26:57-68; Ruk 22:54-55; Son 18:13-14, 19-24)

⁵³ Sisasimbo mburündümo mburumbo Godimbo sihai-randeimbi adükaribogori hondündi worambe, Godimbo sihou-rundeimbi, bogori nindou asu ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi gugureafu nimarimondani sowaründümo mahomo.

⁵⁴ Sowaründümo mahomondamboyo Pita ai akidou angunisafi süngumarapuri hu. Ai hu Godimbo sihou-rundeimbi-yomondi bogori hondündi worambe kefuai prisman babidimbo haihü mamarimo. ⁵⁵ Godimbo

sesi sihou-rundeimbi bogori asu munquambo kansir ai nini-moaruwai moatükunirandi Sisas ai ramareandi ra fifirifembo-hünda kokomarundi. Ahambo hifokoeffimbo-hünda ahandi moaruwai hohoanimo fifirifembo-hünda kokomarundi, nga ai moai nini-akidou amboani moaruwai rareanda fifirundi.

⁵⁶ Nindou afindi ahambo tikarihori hehi papi hoafimarihori, nga ahei hoafi ra yimbusümoane.

⁵⁷⁻⁵⁸ Nindou bidifiri ai Sisasimbo papi hoafimbo yahomo houmbo ningomombo hoafiyomondühi yahomoya, “Ro himboriyefani ai hoafiyuhi yahuya, ‘Godindi wori nindou ahamundi warinambo worimbomarundi ra biriboadiheamboyah. Asu ro ngimi si yangiri

asükai nindou warina worimbokoateyeimbi wori ra worimbondihamboyahi,' mehu," mehomo. ⁵⁹ Nga asu ahamundi hoafi wataporimbomarundi ranai simogodühi hoafikoate mamikari wataporimboru wakimarundi. ⁶⁰ Godimbo sihai-randeimbi adükari bogori ai kansriyomondi himboahü botifi nüngumbo Sisasimbo düdurirühi yahuya, "Nimboe papi hoafarunini ranahambo simbori hoafikoateayafa?" mehundo. ⁶¹ Nga Sisas ai ahamumbo moai nini akidou amboani hoafiyupuri. Asükai sesi sihai-randeimbi ai düdurirühi yahuya, "Se God aboedani sei rihündeimbi ahandi nimori Kraisi-yafi, waniyo?" mehu. ⁶² Asu Sisas ai hoafiyuhiya, "Rananahi. Rananimbo se munguambo hoeindihorani Nindou Hondü ai God Nginiindeimbindi warihondü warani nimandümbui asu sunambeahindi mburingai dibonde kudümbui," mehu. ⁶³ Godimbo sihai-randeimbi adükari bogori ranai ahandi fihindi hoeari hireandühi hoafiyupurühi yahuya, "Ngiri nindou ngörü ai moaruwai ramareandi ranahambo hoafindu. ⁶⁴ Se himboriyomondani ai Godimbo tirifoefe hoafimayu. Se hohoanimoyomondani sihiri ahambo nini-nününgu-mandihura?" mehuamboemo. Asu munguambo ai hoafiyomondühi yahomya, "Ai moaruwai ramareandi ranimbohünda yifimbiyu-wamboane," mehomo. ⁶⁵ Bidifiri ai nguri tifiyafundo asu hoearinambo himboari gabudifoaru mburumbo harimemondo. Ai hoafiyomondühi yahomoya, "Hoafiyafi düdi

sihambo harimayu ra,” mehomu. Raniyo asu prisman ai sowaründümo houmbo harimemondo.

Pita ai Sisasimbo ro moai fifirihini mehu

(Matyu 26:69-75; Ruk 22:56-62; Son 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pita ai hoafi yibobofe wori giniri mbusümondühi nimaruwane Godimbo shairandeimbi adükarı bogorındı ratüpurıyo randeimbi yihoarifi ai tüküme feyo. ⁶⁷ Ai hoerirane Pita ai haihü mamaruwa himboarı pareri niŋgombo hoafiyohü yahoya, “Seamboanı Sisas Nasaretihündı dibombo manımbafane,” mehoamboyu. ⁶⁸ Asu Pita ai wanı yahu hoafiyuhı yahuya, “Se hoafayafi ranana ro moai fifirıheandı,” yahu haya wori yipurıkmı mahu. ⁶⁹ Asu ratüpurıyo randeimbi ranai asükai hoereri haya nındou akımi manıŋgomo ranahamumbo hoafiyopurühi yahoya, “Nındou ndanai amboanı ai diborıhindani,” meho. ⁷⁰ Nga asükaiyu Pita ai didı moyuhü wanı mehu. Akıdou hıhıniŋgire mbura nındou manıŋgomo ranai Pitambo hoafiyomondühi yahomoya, “Anıhondü, seamboanı Garirihündanı, nga se ai diborıhindanı,” mehomu. ⁷¹ Asu asükai ai dabarıfıhi yahuya, “Se nındou wataporıamboarıhorı ranana ro moai fifirıhını,” mehu. ⁷² Ai ranı hoafi ra hoafıyu hayamboyuane, nıme hünou kakaro ai asükai hoafımayu. Raniyo Sisas ai Pitambo hoafıyundowohüya, “Kakaro ai yimbumbo hoafıkoate-ayuanıbe anımbu ŋgımımbu wamboya moai fifirıhını

mbisamboyafi,” mehu ra hohoanimo yuhi asu Pita ai afindi aranimayu.

15

Pairatimbo sowana Sisasimbo sowaründümo mahifomo

(Matyu 27:1-2, 11-14; Ruk 23:1-5; Son 18:28-38)

¹ Siambe hondü Godimbo sihou-rundeimbi bogori, hifandirundeimbi nindou, ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi munguambo kansir ai hoafi mamamberu masihoundi. Ranio asu süngunambo Sisasimbo wari hüputüpuründümo mburumbo Pairat sowanambo sowaründümo mahomo. ² Asu Pairat ai Sisasimbo düdurirühi yahuya, “Se Suda-yei adükarü bogoriyafi?” Asu Sisas ai simbori hoafiyuhüya, “Se sihafihöari hoafayafisi,” mehu. ³⁻⁴ Godimbo sihou-rundeimbi ai afindi papi hoafimarura asu Pairat ai asukai düdurirühi yahuya, “Sihambo afindi papi hoafarunini. Asu se nimboe akidou amboani simbori hoafikoateayafa?” mehu. ⁵ Asukai Sisas ai akidou amboani hoafikoatemayua Pairat ai mahepünifiyu.

Pairat ai Sisasimboya yifimbiyu wamboane mehu

(Matyu 25:15-26; Ruk 23:13-25; Son 18:39-19:16)

⁶ Mungu himbani Pasofa sesesi si tüküfeyoambe Pairat ai karabusambeahindi nindou mamü aboedambo hininngiriri-marandi. Nimorehi nindowenihü ranai aheihöari ndürü dükarühoranane hininngirerü marandi.

⁷ Ranisimboani nindou mamü ahandi ndürü

Barabas ai nindou bîdîfîrî sepurîmündü haya gafman babîdimbo yifiarîyomo nindou hîfokoamarunda karabusîmarûpurî. ⁸ Nindou afîndî ranai gugureandühiyo Pairatîmbo horombo aheimbo yaremarandî rasûngufembo düdumehindî. ⁹ Asu Pairat ai düdurerühi yahuya, “Se hohoanîmoyeiyanî sîheimbo sowana Suda-yei adûkarî bogorî ra aboedambo koandîhehinîmboyo?” mehu. ¹⁰ Sapo Pairat ai ndore fifîreandî Godîmbo sesî sîhou-rundeimbî ai Sisasîmbo ngusûfoambe moaruwaiyomondühiyo ahambo sowana koamarîhawurî. ¹¹ Nga Godîmbo sîhou-rundeimbî ai nindou afîndî ranaheimbo hohoanîmo botîmarundürî Sisasîmbo ana yowanî aboedambofipoanî, nga Barabasîmbo anîmbo, yahomo houmbo. ¹² Asûkai Pairat ai düdureandürühi yahuya, “Se hohoanîmoyeiyanî, ro nîni-nünûngu mandîhinî se Suda-yei adûkarî bogorî sei arîhündî ranahambo-a?” mehuamboyei. ¹³ Asu ai asûkai hoafî karîhehindühi seiya, “Nîmî keimbî karîhendeimbîfîhî tîkoemündü pefimboani,” masei. ¹⁴ Asu Pairat ai düdureandürühi yahuya, “Nga asu nîne-moaruwai ramareanda?” mehuamboyei. Asu ai pukûna hoafî karîhehindühi seiya, “Nîmî keimbî karîhendeimbî-fîhî tîkoemündü pefimboani,” maseiamboyu. ¹⁵ Ranîyo nindou afîndî ranai hîhîfî-hîhîfîmbeyeia yahu haya aheimbo sowana Barabasîmbo koamarîheirü. Asu amimbo hoafîmayua Sisasîmbo ndûfurî ndûfurîrurî mburumbo nîmî keimbî karîhendeimbî-

fihî tîkoemündî pefimbohünda ami-yomondî warîhümarirî.

*Ami ai Sisasimbo tirîfoefe hoafîmarurî
(Matyu 27:27-31; Son 19:2-3)*

¹⁶ Ami ai Sisasimbo sowaründümo homo Rom gafmanî-yomondî adükarî worî, Pretoriam seimarîhündî, ranambe hîniŋgîrûwuri houmbo ami bidîfîrambo hoafîmemonda gugurîmefundî.

¹⁷ Ranîyomo hoearî yimîndîbadî-hounduwohüyo hamburî hoearî güdîndo mburumbo tîhoarî tîhoarümbî wofînambo at nahurai nafîru mbîroambe kîkîmafoarundo.

¹⁸ Ranîyo ai Sisasimbo hoafîyomondühîya, “Suda-yafe adükarî bogorî, karîhasî,” mehomu.

¹⁹ Ranîyo ahambo nîmîharînambo mbîrowohü harîyomondo, ŋguri tîfîyafundo, adükarîmbo hohoanîmombo rawefundî nou tîkaruhou yimîndîhona nîmarîmo raraomarundî.

²⁰ Ai ahambo tirîfoefî hoafîmbo muŋgua-moatükunî ra raru mburu asu hamburî hoearî gudîmarundo ra yimîndî-ründümondühî asükai ahandî hondü ra güdîmarundo. Muŋgu-moatükunî raraoru mburu nîmî keimbî karîhendeimbî-fihî tîkoemündî pefimbo sowaründümo mahomo.

Sisasimbo nîmî keimbî karîhendeimbîfihî tîkoründümo pamarüwuri

(Matyu 27:32-44; Ruk 23:26-43; Son 19:17-27)

²¹ Sisasimbo sowaründümo houmbo heihüyei Sairinîhündî nîndou mamî, ahandî ndürî Saimon, Areksander Rufus-yafandî afîndî ai adükarî ŋgoafînambo masüfuwa hoeimarîhorî. Ranîyo ami ai sowaründümo

houmbo hoafi memondoa Sisasindi nimi keimbi karihendeimbi ra masemundu. ²² Raniyo Sisasimbo sowaründumo homo Gorgota sei arihündi ranihü tükümehindi. Gorgota ranahandi nimindi ra mbirihapiri-ane. ²³ Ranühiyo ami ai Sisasimbo wain hoeambe hühütimbü marasen fanduyamundu mburu masabudo, nga ai moai sümundu. ²⁴ Raniyo ami ai ahambo nimi keimbi karihendeimb-fih parüwuri mburumbo ahandimayo hoeari- napo ra yimbuemindimbo yahomo hou satu piraimemo. ²⁵ Sapo Sisasimbo nimi keimbi karihendeimb-fih pamarüwuri ra siambeahi hüfhamindi kehuri süfuambeyo. ²⁶ Ahambo papi hoafi sürü paru mburu ranai yare hoafiyowohü yahoya, “SUDAYAFE ADÜKARI BOGORI,” meho. ²⁷⁻²⁸ Asu Sisasindi fikimi nindou yimbu yifiariyafani hühühünyafani rinandeimbi ahafanimbo amboani tikorüpindumo pamarupiri. Ngorü Sisasasindi kadüdan parüwuri asu ngorü warihondani parüwuri. ²⁹ Raniyei nindou afindi ranai ngasündihori heiheirühündühi mbiro hirihirihündühi ahambo tirifoefe hoafi hoafiyeihi “Sapo se safiya ‘Godindi wori birifoefe hefe ngimi sihi yangiri worimbondihini ngindiheamboyahi,’ masafi. ³⁰ Hapondani se sihafi fimbo farihoefi. Se nimi keimbi karihendeimbi fihindi foarefoa hawambo kosafi,” masei. ³¹ Asukai mam yahurai Godimbo sihou-rundeimbiyomo asu ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi-yomo ai-amboani tirifoefe hoafimaruri. Ai ahamundihoari

raru hoafi yomondühi yahomoya, “Ai nindou amurambo aboedamboreandüri-marandi, nga asu moai ahandi fimbo aboedamboreandi. ³² Krais Israeriyei adükari bogori ranai nimbi keimbi karihendeimbi ra hiniŋgire haya mbikusifuendi. Rananimbo sihiri hoeindihurühi ahambo anihondumbo-ndihurimboane,” mehomu. Nindou yimbu Sisasi ndi fikimi pamarupiri ai-amboani mamihayurai Sisasi mbo tirimafoarineri.

Sisas ai yifimayu

(Matyu 27:45-56; Ruk 23:44-49; Son 19:28-30)

³³ Hüfiri nimbo rani hifihü nimbi ranai peyo haya ho hombo hüfihamindi wuwuriyuambe tükumefeyo. ³⁴ Hüfihamindi wuwuriyuambe Sisasi ai puküna heiyuhü yahuya, “Eri, eri, rema sabaktani?” mehu. Hoafi ranahandi nimindi ra ndahuraiane: Wandi God, wandi God, nimboe se wambo hiniŋgimarowandiri. ³⁵ Nindou bidifiri akimi manimboei ranai himboriyei hehi hoafiyeihiseiya, “Himboriyei, ai Erasamboani mihgayu,” masei. ³⁶ Ahei mbusumonindi nindou mamihai pipiyu hu poposi moatükuni nahurai semündü mbura wain hoe ranambe foare mbura nimiharifihipare himondamündihaya masagado. Nga asu bodimondi ai hoafiyeihiseiya, “Awi hoeindihu mbundihumbo, Erasasi ai ahambo farihelimbo tükumandifiyu, wanimandiyo?” masei. ³⁷ Asu Sisasi ai asükai puküna heiyu mbura yifimayu. ³⁸ Refihiyu asu Godindi worambe hoeari kümari ndi ranai nimmoamo ngahi peyo haya bure hanimbo gebühifini türeandühi yimbumbore bumareandi.

39 Asu ami-yomondi bogori Sisasindi fikimi manungu ranai ai yifimayu ra hoeireanda mayoa hoafiyuh yahuya, "Anihondane, nindou nda Godindi nimor-ani," mehu. ⁴⁰ Nimorehi bidifiri ai akidou anguni safi niboadei himboapomayei. Ahei mbusumo ra Maria Makdarahündiyo, Maria, Sems Sosep-yafandi hondiyoy asu Saromeyo. ⁴¹ Sapo Sisas ai Garirih nunguambe nimorehi raniei Sisasimbo süngurihoruh farihehori marihündi. Asu amuri bidifiri nimorehi Sisas babidimbo Serusaremnambo mahei ai-amboani ranuh manimboei.

*Sisasindi yifi nimoko honguambe masihehori
(Matyu 27:57-61; Ruk 23:50-56; Son 19:38-42)*

⁴²⁻⁴³ Sosep Arimateahündi ai kansiriyu haya munguambo nindou ai aiana aboedani sei hehi ahinirihori hundeimbiyu. Ai-amboani God nginindi hifandarandi ranahambo himboyu-marandi. Sümbo moani ngoafimbo nimarimboane yaho yimungurifeambe Sosep ai yihimbokoate hu Pairatindi himboahü nungumbo Sisasindi finimoko semündümbo düdumefiyu. ⁴⁴ Pairat ai Sisas yifimayu hoafi ra himboriyu haya hepünimefiyu. Ranio ami-yomondi bogorimbo mborai mehuamboyu mahua Sisas ai yifimbaiyu waniyo yahu haya düdumariri. ⁴⁵ Ami-yomondi bogori ranai hoafimayua himboriyu haya Pairat ai Sosepimboya yifi nimoko ra ndoarindifi, mehundo. ⁴⁶ Sosep ai hu kifohi hoeari mami pemiyu mbura Sisasindi yifinimoko foarümündi hoearambe pariri ngamondifoariri mbura

serümündi hu honguambe masiheiri. Hongu ra nimoiei nimar+weimb+indambo nindou huti wowond+marundiyo. Raniyo Sosep ai nimoiei adükar+ ngorü gügüra hu hongu nafitambe ra güre pare h+n+ng+mareandi. ⁴⁷ Raniyo Maria Makdarahündiyo asu Maria Sosep+ndi hondiyo ai Sisasimbo masihawuri ra nimbafe himboapomayafe.

16

Sisas ai yif+hündi bot+mefiyu

(Matyu 28:1-8; Ruk 24:1-12; Son 20:1-10)

¹ Moan+ ngoaf+imbo nimar+imbo si ranai munGuyowane, Maria Makdarahündiyo, Maria Sems+ndi hondiyo asu Sarome ai Sisas+ndi yif+nimoko popoaimbo sei hehi b+d+firi aboedi fis+njarümbü moatükun+ pem+mayeri. ²⁻³ Raniyo Sande siambehondü nafimbo hüsihü ai aheihor+ simbor+ hoafiyehi+ seiya, “D+dai sihefimbo fandihemun+ hayambo hongu nafitambehündi nimoiei ra ndemündü yih+i+mandea?” masei. ⁴ Nimoiei ranai af+ndi ham+ndiyo, nga ai hei himboyeiane nimoiei ra yih+i+marundi. ⁵ Ai hongu ranambe kefoehi hei himboyeiane, nindou hoar+fi mam+ hoandar+ hoar+ kifohi güde haya war+hondü waran+ mamaruwa hepün+mehindi. ⁶ Nindou ranai hoafiyundürüh+ yahuya, “Se yowan+ hepün+fepoan+. Ro fir+heambo-anahi, seana Sisas Nasaret+hündi nim+ keimb+ kar+hendeimb-fih+ pamar+hor+ ranahamboane kokoar+hor+. Aiana asükai yangri+ bot+mefiyu! Aiana moai ndanühi yanguru. Ahambo masihelor+ fondi ra hoeir+hi.

7 Nga se ngei ahambo süngururü-rundeimbî asu Pitambo amboanî hoafîndei. Sisas aiana sîhamumbo Garirinambo horombofi haya mahu. Horombo hoafîmayu süngu Garirihü anîmbo hoeindîwurîmboemo,” mehu. ⁸ Nîmorehî ranai honguambeahîndî tüküyahi hehi mafefoehîndî. Ngusüfoambe hepünahi hîhamîndariyei hehi yîhîmboyeihîwambo moai nindou mamîmbo amboanî mamî hoafî amboanî hoafîyei.

*Maria Makdarahündî ai Sisasîmbo hoeimareri
(Matyu 28:9-10; Son 20:11-18)*

⁹ Sisas ai Sande siambeahîhondü botîfi-hayamboyu Maria horombo Sisas ai moaruwai nendî 7 hefoareandeimbî ahambo-so boatei tüküme fiyu. ¹⁰⁻¹¹ Nindou horombo Sisas babîdîmbo hoahoangomo marundî ranai afîndî hohoanîmoyomondühî aranîyomondühî nîmarîmondane, Maria ai ho hoafîyopurühî yahoya, “Sisas ai yangîrî manünguwa ro hoeimarîhinî,” meho. Ai hoafî ra hîmborîyomostî, nga moai anîhondümborundî.

*Süngurînerî rînandeimbî yimbu ai Sisasîmbo
nafîni hoeimarînerî
(Ruk 24:13-35)*

¹² Asükai süngunambo ahambo süngurînerî rînandeimbî ai nafîsüngu hafandane, Sisas ai ngorüpoanîmbo fiyu haya hu ahafanîmbo-so tüküme fiyu. ¹³ Asu ai hafanî süngururü-rundeimbî bodîmondambo ranî hoafî ra wataporîmbomarînandî. Nga ai moai ahafandî hoafî ra anîhondümborundî.

Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo-so tüküme fiyu

(Matyu 28:16-20; Ruk 24:36-49; Son 20:19-23; Ratüpurî 1:6-8)

¹⁴ Bidifiranambo hondü ahambo süngururü-rundeimbî 11 ahamumbo-so sesi sowasümondühî nîmarîmondanî tüküme fiyu. Raniyo ahambo süngururü-rundeimbî ai ngusüfoambe tapîhamîyomondühî nîmorehî nindowenihi ai yangîrî botîmefiyua hoeirîhorî hehi hoafîmayei ra anîhondümbofekoate-memonda ngînîndî hoafîmayupurî.

¹⁵ Asu Sisas ai hoafîyupurühî yahuya, “Se muŋguambo hîfi ra hoahoangomondühî muŋguambo nindowumbo aboedî hoafî ra wataporîmbondundürî.

¹⁶ Nindow düdi ai anîhondümbore haya hundürayu ana, God ai ahambo aboedambondirümbui. Nga nindow düdi ai anîhondümbofekoateayu ana, ai Godîndî nindow-yafe hoafî hîmborîyohü yîbobofe ranambe awarîndîhoembui.

¹⁷ Anîhondümborîhindeimbî ranahei warîsüŋgu God ai hepünîfeimbî moatükunî randeambui. Ai wandî ndürînambo moaruwai nendî heboadîhi asu ranîpoanîmbo hoafînambo hoafîndei raraondîhümboyei.

¹⁸ Ai amoasîrî warînambo kîkîhîndîhümündi asu nindow ai sîmîndei hehi yîfîyei rîhündeimbi moatükunî asîmîndei amboanî ranai ngîrî moaruwaimbondeandürî. Asu ai angünümbî nindow-yeiwamî warî nandîhinda ai asükai aboedîndeimboyei,”

¹⁹ Adükarî Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo wataporîmborapurî

mbura God ai sünambe serümündi hafu
hiningirira ahandi warihondü warani
mbamarü. ²⁰ Asu ahambo süngururü-rundeimbi
ai munguambo hifi hoahoangomondühi
wataporimbomarundi. Asu Adükari ai ai-
babidimbo nüngumbo ahamundi hoafi ra
nginemindimbo-hünda hepünifeimbi moatükuni
yare-marandi.

Godind̩i Hoafi
The New Testament in the Angor language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angor long Niugini

Copyright © 2001 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Angor

Contributor: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

c500d379-d0cf-5c22-9613-91d7bcc63af3